

AKT

EKMAN PRISAS

FAME – KÄNNES OCH HÖRS!
BALETT – HUR OCH VARFÖR?

TEATERFÖRBUNDETS TIDNING NR: 5-2012

"Vi står starka trots den snåla vinden i kulturpolitiken"

"JAG ÄR MYCKET mallig", sa en glad Gösta Ekman när han vid Teaterförbundets förbundsmöte i slutet av maj tog emot Teaterförbundets guldmedalj för "utomordentlig konstnärlig gärning" och fick stormande applåder som aldrig ville ta slut!

Förbundsmötet samlas vart fjärde år och är, förutom riksstämman, det tillfälle då flest antal förtroendevalda möts. Ett hundratal ombud från yrkes- och lokalavdelningar samt regionråd. Syftet är att styrelsen för Teaterförbundet ska rapportera hur långt man kommit med de uppdrag som riksstämman beslutade 2010, vad som har åstadkommits. Dessutom ges ombuden möjlighet att diskutera framtiden och de utmaningar som vårt fackförbund står inför idag.

I min inledning på mötet talade jag om att Teaterförbundet står starkt, trots att en snål vind blåser inom kulturpolitiken, starkt när det gäller att verka för utveckling av film- och scenkonstområdet. Vi har många och aktiva medlemmar, vi är ett yrkesförbund med stor kompetens och vi syns och hörs i debatten både lokalt, regionalt och nationellt. Vi är en röst man vill lyssna till!

Jag lyfte också fram det viktiga arbete som gjorts med förändringen av vår a-kassa. Under de senaste åren har medlemmarna straffats med orättvist höga avgifter, 412 kronor per månad. Genom vår fusion

med Unionens a-kassa har vi både lyckats behålla vår personal med den kompetens som behövs för att förstå vårt område men också sänkt avgiften till 140 kronor per månad.

Glädjande är att även Stockholm fått sitt eget kulturkraftprogram: Kulturkraft Stockholm som startar den första september 2012. Kompetensutveckling är ett prioriterat område för Teaterförbundet, – i en värld där enskilda arbetsgivare inte har ekonomiskt utrymme och där de allra flesta är frilansare. Kulturkraft Stockholm är resultatet av ett arbete där alla aktörer inom scen och film i regionen fått en gemensam ansökan beviljad om 16 miljoner kronor om året i två år. En stor glädje och seger!

Unik är filmavdelningens rapport "Alla mår bra?" som presenterats under året och blivit mycket väl mottagen. Den lyfter viktiga frågor om arbetsmiljö på filmområdet och ligger till grund för kommande arbete.

UPPHOVSRÄTTSLIGA ersättningar blir en allt större del av årsinkomsten för många av våra medlemmar. TFs rättighetsbolag delar under ett år ut cirka 80 miljoner kronor. Vi fortsätter också arbetet inom Kulturskaparna med att slå vakt om rättigheter när våra verk sprids vidare på internet.

Eftermiddagen ägnades åt mycket engagerade och inspirerande gruppdiskussioner: Den viktiga rollen som fackligt förtroendevald, hinder och möjligheter.

Arbetsmiljö, hur påverkar nerskärningar det psykosociala arbetsmiljöklimatet? Anställningsformer för konstnärlig personal, hur ser en ensemble ut idag? Diskrimineringsfrågor, hur ska vi utifrån vår diskrimineringspolicy konkretisera arbetet för att motverka diskriminering och främja mångfalden i arbetslivet?

Arbetet med att påverka kulturpolitiken både vad gäller scen- och filmområdet var ett annat ämne som ombuden diskuterade. Den nationella kulturpolitikens passivitet oroar och ställer alla våra medlemmar inför stora utmaningar. Ytterligare en grupp diskuterade hur Teaterförbundet ska utveckla stödet till alla de om arbetar som frilansande egenföretagare.

Övergripande för hela mötet var också att diskutera rekrytering, som berör alla i förbundet. Blir vi fler – blir vi starkare, mer representativa, får bättre ekonomi, får större genomslag och får ännu större kunskap om våra medlemmars olika förutsättningar och arbeten. Det är nödvändigt att vi inte bara är starka för att behålla våra medlemmar utan även se till att många fler yrkesverksamma söker sig till Teaterförbundet. Många goda förslag och idéer lyftes fram av ombuden!

"Du ska väl ändå inte bli skådespelare", sa Gösta Ekmans farmor när han var ung. Tack och lov att han inte lydde hennes råd utan har kunnat glädja och gripa oss under 60 år.

ANNA CARLSON
ORDFÖRANDE

PÅ OMSLAGET: FAME – VISUKALEN

FOTO: MATTIAS ERMANBRIX

Akt – Teaterförbundets tidning

Utkommer med åtta nummer per år och sänds utan särskild beställning kostnadsfritt till Teaterförbundets medlemmar.
Prenumerationspris: 350 kronor/år.

Ansvarig utgivare: **Jaan Kolk**. Chefredaktör: **Magdalena Boman**.

Layout: **Magdalena Boman**.

Grafisk form: **Mu ab**

Återkommande medarbetare: **Gertrud Dahlberg, Annicka Istemo, Gert Lundstedt, Kristian Pohl**.

Redaktionskommitté: **Åse Axberg, Mireille Bergenström, Gunnar Furumo, Jaan Kolk, Minna Krook, Martyna Lisowska Söderberg, Annikki Wahlöö**.

Postadress: Teaterförbundet, Box 127 10, 112 94 Stockholm.
e-post: magdalena.akt@mboman.se eller akt@teaterforbundet.se
Besöksadress: Kaplansbacken 2A.
Telefon: 08-441 13 00. Fax: 08-653 95 07. Redaktion: 070-664 55 59.
Annonser: **Promega Mediekonsult AB**. Tel: 08-541 305 10.
Tryck: **DanagårdLitho**, Ödeshög 2012.
Repro: **Cicero Tryck och media**.
ISSN 0283-8176
TFs hemsida på internet: www.teaterforbundet.se

Innehåll nr 5 - 12

Månadens bild – Nina Pressing	4
Höjda löner på biograferna	6
Rockader på SVT Drama	7
TF höll förbundsmöte på Hasselbacken	8
Gösta Ekmans prisas för noggrannhet och nyfikenhet	10
Lämna förslag till kompetensutveckling!	12
Varför och hur ska klassisk balett användas?	13
Succé för Fame på teckenspråk	16
Filmsajter ser optimistiskt på framtiden	22
Teaterförbundet på HBTQ-festivalen	27
Teori & praktik: Akt på Högskolan för scen och musik Fyra skådespelare reflekterar över sitt yrke	28
Böcker att läsa i sommar!	31
Krönika: Det kostar att "outsourca" Ylva Lagerkrantz Spindler	34
Regionråd Stockholm vill ha ett tydligare uppdrag	36
Baksida: Här ges sommarens operaföreställningar	38

Nästa tidning (Akt nr 6) kommer den 12 september.
Presstopp den 24 augusti. TREVLIG SOMMAR!

Ögonblick gemenskap och mod

Namn: Nina Pressing.

Ålder: 37 år.

Yrke: Artist, främst inom musikalvärlden.

Aktuella uppdrag: Avslutat en roll i "Legally Blond", som galen hårfrisörska på Nöjesteatern i Malmö och påbörjat repetitionerna av "Chess" på Göteborgsoperan, där i rollen som ryska Svetlana.

Kulturupplevelse som inspirerat: Dans är väldigt inspirerande. Den senaste stora upplevelsen fick jag i New York 2010: American Dance show. På musikalområdet var det senast: "Ingvar – en musikalisk möbelsaga" av Malmö stadsteater. En annan föreställning som jag minns väl är: Philip Zandéns "Albert Speer"

Barbara Aumüller

NÄR PROFESSIONALISM OCH VÄNSKAP går hand i hand, då blir det riktigt bra.

På Staatstheater Darmstadt spelade Nina Pressing rollen som Evita mot New york-bon Randy Diamond, verksam i Tyskland. Bilden, som också står på Nina Pressing nattduksbord, är tagen under det sista genrepet och båda är omedvetna om att de blir fotograferade.

– Randy Diamond är mycket begåvad och var väldigt stötande. Här i bilden ingjuter han mod i mig. Den gemenskapen vill jag hänge mig åt när jag jobbar.

”Evita” regisserades av den numera avlidne Vernon Mound och föreställningen spelades under ett år på teatern. Uppsättningen omfattade ett samarbete med både balettensemble och kör.

I Tyskland har kulturen en helt annan plats, påpekar Nina – både ekonomiskt och statusmässigt.

– Jag har jobbat där i flera omgångar, allt är väldigt välorganiserat. Men jag trivs bra i Sverige också, som nu på Göteborgsoperan. De tar hand om sina artister väl och har ett stort och varierat utbud, säger Nina.

Men bilden från ”Evita” är en ständig påminnelse om hur hon

vill relatera till yrkesmässigt kunnande i branschen.

– Det var ett enormt manus som jag skulle trycka in på tyska. Evita är ju också en riktig story. Det innebär en extra utmaning, ett ansvar att ge historien trovärdighet, när den dessutom rör sig över ett så stort tidsspann, från ung till gammal. Det är en utmaning både skådespelarmässigt och röstmässigt. När jag tänker tillbaka är uppsättningen nog en av de större uppgifterna jag gjort på scen. Att leverera det folk vill höra och få dem att relatera till historien. Det var ett oerhört fint samarbete, säger Nina Pressing.

MAGDALENA BOMAN

BAROMETERN

Brukar du se långfilm via nätet?

"Nej, det funkade inte så bra då jag prövade!"

Fredrik Hammar, marknadsförare på Malmö Opera, 40 år:

– Nej, det brukar jag inte. Jag har visserligen testat, men det är inget jag gör jätteofta. Voddler hade inte så bra filmer och tekniken fungerade inte heller så bra då jag försökte, men det var ett tag sedan. Jag prövade gratisversionen och filmen hackade en hel del. Jag tycker det borde fungera lika bra som på Spotify, och snart är vi väl där kanske. Däremot har jag tittat en del på SVT Play, tv-serier som jag missat och som är svenskproducerade. Då tar jag fram min dator och kopplar den till tvn. Det har funkad väldigt bra.

"Nej, vi har inte haft tid att kolla på film alls"

Moa Viltok, scenmästare på Folkteatern i Göteborg, 33 år:

– Nej, faktiskt inte. Det har mest varit tv-serier och kortfilmer som jag kollat på. Men det beror nog till viss del på att vi nyligen flyttat till Borås, från Umeå och här har vi inget bredband, och använder oss nu av en sticka. Dessutom har vi fått barn. Då hinner man inte kolla på film. Vi har en nio månaders hemma, och för första gången ska vi gå på bio i helgen.

"Nej, inte ofta. Hyr fortfarande mest dvd-skivor"

Lisa James Larsson, filmregissör, 34 år:

– Nej inte ofta. Jag har använt Headweb två gånger sista månaden, och det har funkad rätt så bra. Visserligen har nedladdningen avbrutits någon gång, men det kanske beror på att vi inte har tillräckligt starkt bredband hemma. För det mesta går jag till Buylando och hyr film på dvd-skiva.

Annonser i Akt?

Ring Promega 08 541 305 10

TF spanar efter kulturpolitik

Teaterförbundet finns på plats och deltar i en rad intressanta seminarier om kultur och arbetsliv under Almedalsveckan i Visby.

DEN 4 JULI arrangerar Teaterförbundet seminariet "På spaning efter en internationell kulturpolitik" tillsammans med Teaterunionen och Svensk scenkonst. Där deltar bland andra Jarmo Lindén, statssekreterare i finska undervisnings- och kulturministeriet.

Andra frågor som diskuteras under veckan är upphovsrätten i kulturpolitiken, kompetensutveckling för frilansare och vilket stöd som finns för den som blir sjuk och riskerar att bli uppsagd. Läs mer om seminarierna på Teaterförbundets hemsida.

Höjda löner på biograferna

Nytt avtal klart –lönelyft med 3,63 procent.

ETT NYTT BIOGRAFAVTAL mellan Teaterförbundet och Medieförtagen är klart. De anställda inom biografområdet får en höjning med 685 kronor i månaden, vilket motsvarar 3,63 procent. Timlönerna höjs med 3,94 kronor.

– Vi kan vara nöjda med avtalet. Lönehöjningen är i nivå med den som Handels fick igenom, vilket är ett av de bästa avtalen på arbetsmarknaden säger Lars Åström, förhandlingschef på Teaterförbundet.

Riktmärke för lönehöjningar på arbetsmarknaden i år är 2,6 procent. Den faktiska höjningen i kronor skiljer sig dock beroende på det ursprungliga löneläget.

– De biografanställda är en låglöne-grupp. Därför måste procenttalen upp för att lönehöjningen ska bli skälig vad gäller antal kronor. Det har vi lyckats med i år, fortsätter Lars Åström.

Lägstalönerna höjs med 70 procent av

löneutrymmet och ob-ersättningen höjs med 2,7 procent den 1 januari 2013.

För tio år sedan infördes lägstalöner och individuell lönesättning. Det har i många andra fall inneburit en positiv löneutveckling, men på biografområdet har det inte blivit så.

– Därför bildades det en arbetsgrupp som fick till uppgift att arbeta fram en rekommendation riktad till lönesättande chefer under förra förhandlingsomgången, säger Lars Åström.

Rekommendationen är nu klar och ligger som en bilaga till avtalet. I den går man bland annat igenom hur en bra lönesättningsprocess bör gå till. Gruppen arbetade också fram ett antal kriterier som kan användas vid individuell lönesättning.

Avtalet löper på 14 månader, mellan den 1 april 2012 och den 31 maj 2013.

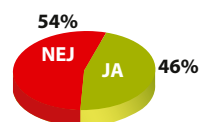
ÅSE AXBERG

Hur gör du?

Brukar du se långfilm via nätet?

Svara ja eller nej på www.teaterforbundet.se

Fråga i förra numret: Brukar din övertid vara inbakad i lönen?

SVT Drama omorganiseras

Sveriges Television Drama får en ny finansieringsansvarig som ska ragga finansisörer. Programbeställare Peter "Pjodor" Gustafsson är tjänstledig, men ingen ersättare är ännu tillsatt.

SVERIGES TELEVISION HAR omorganiserat sin dramaavdelning. Tidigare hade Drama en programbeställare på riksplånet och två programchefer, en i Stockholm och en i Göteborg. Nu utökas trojkan till en fyrklöver med en ny tjänst som "finansieringsansvarig".

Därmed blir finansierings- och samfinansieringsfrågorna och möjligheten att göra större och påkostade produktioner mer utmejslade, uppger SVTs Presstjänst, och skriver "SVT har senaste åren internationellt haft sådana enorma framgångar, nu vill man säkra att man tar hand om den typen av finansiering och samarbeten med internationella parter."

Den finansieringsansvariges uppgift blir alltså bland annat att ragga finansisörer till samproduktioner. En uppgift som tidigare låg på respektive programchef i Stockholm och Göteborg.

Till finansieringsansvarig för SVT Drama har Stefan Baron, tidigare programchef i Stockholm, utsetts. Barons tjänst som programchef tas över av Christian Wikander, som i sin tur tidigare var programchef i Göteborg. På Wikanders tjänst har Mette Friberg trätt in. Friberg var tidigare programchef för Samhälle i Göteborg, en tjänst hon även fortsatt har. Programchefens uppgift är

dels att utveckla idéer till projekt, dels vara ansvarig utgivare för produktionerna. Under programchefen finns projektledarna som sköter de specifika produktionerna.

Beställningarna till programcheferna att utveckla idéer till produktioner görs även framöver av programbeställaren för drama, dokumentär och kultur. Här sker ingen förändring utan Peter "Pjodor" Gustafsson fortsätter på den posten även efter omorganisationen som trädde i kraft i mars.

Men Gustafsson har sedan i mars varit tjänstledig en dag i veckan för att externt jobba med Tomas Alfredsons nya filmprojekt "Bröderna Lejonhjärta".

Tjänstledigheten är beviljad fram till en bit in i juni men vid Akts pressläggning uppgav Gustafsson att han kan komma att vilja förlänga tjänstledigheten. Under hans bortovaro sköts hans arbete av programdirektören Annie Wegelius. Om hon vid vidare tjänstledighet för Gustafsson även fortsatt kommer att sköta hans arbetsuppgift – utöver sitt tidskrävande arbete som programdirektör – ville Wegelius inte svara på när Akt försökte få en kommentar.

GERT LUNDSTEDT

Beslut om sammanslagning skjuts fram till i höst

Undersök fler alternativa lösningar för att slå vakt om danskonsten och Borås dansensembles unika verksamhet. Det uppmanade löntagarkonsulten Dick Jacobsson styrelsen för Region Väst, som vill slå ihop sina två verksamheter till en i Uddevalla. Beslut har nu skjutits på framtiden.

DEN 11 MAJ FATTADE ledningen för Regionteater Väst ett inriktningsbeslut om att flytta den nya dansensemblen för barn och unga från Borås till Uddevalla. Tanken är att samla all personal i Uddevalla, och att förvandla dansscenen i Borås till en gästspelsscen – detta trots framgångarna på Boråsscenen. Beslutet strider mot personalens vilja, som menar att viktig spetskompetens går förlorad och att dansen riskerar att hamna i skymundan av teatern. De befarar också personalnedskärningar.

När ledningen till slut presenterade sin konsekvensanalys av beslutet blev det klart att teatern inte har för avsikt att ha kvar två konstnärliga ledare – en för teatern och en för dansen i den nya organisationen. Istället ska en repertoarchef anställas med ansvar för både teatern i Uddevalla

och dansensemblen. Löntagarkonsulten Dick Jacobsson menar att styrelsen därmed äventyrar danskonstens fortsatta utveckling i regionen och föreslår en fortsatt genomlysning av alternativa lösningar för att stärka dansens infrastruktur. Styrelsen borde undersöka möjligheten om något annat kulturbolag kan bli huvudman för dansensemblen – ett dotterbolag till Göteborgsoperan kanske är ett alternativ.

Han kritiserar också ledningen för att den inte beaktat fackliga aspekter tillräckligt väl under den korta beredningsprocessen. Besluten har hastats fram, menar fackets löntagarkonsult, och hänvisar till att budgetförslagen tyder på att verksamheten inte akut blöder ekonomiskt. Han menar styrelsen att ta tid på sig och vara rädda om det den har.

Den 8 juni skulle styrelsen fatta beslut om organisationsförändringarna, men frågan bordlades till den 24 augusti, eftersom oenighet råder kring ledningens förslag. Borås stad vill ha kvar verksamheten i staden.

– Vi är oerhört glada över det beslutet. Nu har vi tid att förankra konsultrapporten och gå djupare ner i de olika förslagen, säger Johan Ahlsell, produktionssamordnare på teatern.

– Det här är resultat av ett bra arbete, inte minst från lokalavdelningens sida. Vi ser det här som ett första steg till att bevara och utveckla Boråsscenenens verksamhet för barn och unga, säger förbundsdirektör Jaan Kolk.

MAGDALENA BOMAN

Hur blir Teaterförbundet större och bättre? Hur kan representativiteten bland filmarbetare och egenföretagare öka?

Det diskuterade förbundsmeetet den 28 maj på Hasselbacken i Stockholm.

Magdalena Boman

Pontus Plaenge, Mia Asserud och Jenny Kristmanson.

"Egenföretagare vet inte vad TF gör för dem"

ORDFÖRANDE ANNA CARLSON inledde mötet med att referera till ett samtal hon haft med ståuppkomikern Thomas Oredsson, som konstaterade att det finns 150 frilansande ståuppkomiker med egen firma och som inte vet vad Teaterförbundet gör för just egenföretagare, och som därför inte heller är medlemmar. Det blev också en tråd att nysta från när 100 förtroendevalda på mötet diskuterade programpunkten "100 gånger 10 blir 10 000".

Utifrån olika frågeställningar valde deltagarna att diskutera hur Teaterförbundet gör bäst för att få nya medlemmar till förbundet. Kan förbundet lyfta anställningsformerna för konstnärlig personal på ett bättre sätt? Hur lägger Teaterförbundet mer fokus på arbetsmiljö- och diskrimineringsfrågor? Hur fångas frilansande egenföretagare upp och på vilket sätt ska TF driva en offensiv kulturpolitik? Slutligen, hur gör förbundet för att få fler förtroendevalda?

Akt lyssnade till gruppen som diskuterade frilansande egenföretagare inom scen- som filmområdet. Förbundet har redan nu en bred service gentemot egenföretagare, vilket tyvärr fortfarande är okänt för många. En lathund som beskriver vad egenföretagare

tjänar på att vara med i TF kan vara ett sätt att locka fler medlemmar. Tanken är också att det inom kort ska bildas ett Företagsråd som ska driva egenföretagarnas frågor. Redan idag finns riktade kurser och tjänster specifikt för egenföretagare, men det behövs fler, menade gruppen.

Andra grupper poängterade att det behövs en statushöjning av det fackliga arbetet bland unga medlemmar. Studenter kanske vill bilda en egen avdelning där de kan driva sina specifika frågor – unga Teaterförbundet. Ledarflykten måste stoppas, och medlemmarna måste bli vassare på att presentera den fackliga idén. Diskrimineringsfrågor är också en bas för rekrytering och det behövs fler mingelträffar bland förbundets många avdelningar. Yrkesavdelningarna måste skapa möjlighet för folk att påverka utifrån sina enskilda medlemmarnas specifika fokus.

– Det finns en aggression över det samhälleliga styret. Där är Teaterförbundet en bra plattform att agera ifrån. Vi måste lyfta det positiva med vårt kollektiva arbete, sa skådespelaren Anna Wallander.

Inför hösten ska kansliet lägga upp en turné till olika arbetsplatser med ordförande Anna Carlson. Hon sa avslutningsvis:

– Vi måste vara synliga på alla plan, exempelvis vid utbildningsinstanserna. Men vi behöver hjälp av er medlemmar. Kom med frågor till oss, ta hjälp av förbundet centralt.

MAGDALENA BOMAN

Ulrika Dalenstam ny i förbundsstyrelsen

Ulrika Dalenstam.

I och med mötet på Hasselbacken lämnade Katarina Hultin sin post i förbundsstyrelsen på grund av ändrade anställnings- och arbetsförhållanden.

Producent och administratör Ulrika Dalenstam blev istället invald till förbundsstyrelsen. Skälet till detta är, enligt valberedningen, att avdelning 112 för administratörer, producenter och kommunikatörer ska finnas representerade i styrelsen.

Den avdelningen har tappat fler medlemmar de senaste åren – en trend som förbundet hoppas kunna vända. Men då måste de yrkesgrupper som berörs känna sig företrädade av Teaterförbundet, och deras frågor synliggöras i förbundsstyrelsen.

Katarina Hultin.

Upphovspersoner behöver en plattform

Hur ska förbundet göra för att skapa en plattform för upphovspersoner? Frågan ställdes på förbundsmötet.

REGISSÖREN MATHIAS LAFOLIE har, tillsammans med en referensgrupp för förbundets upphovsrättsgrupper, utformat ett förslag till en plattform där upphovsrättspersoner kan verka genom korta anställningar för att testa sina idéer. Någon slags syntes mellan alliansidén och centrumbildningar. Plattformen är tänkt att vara rörlig – och bygga på nätverk. Utredningen är ett av tre uppdrag som stämman år 2010 beslutade skulle genomföras.

– Mitt förslag är att försöka genomföra en koncentrerad testverksamhet där man

avgränsar både yrkesgrupper och omfång för att utveckla en modell som på sikt kan skapa förutsättningar att driva frågan vidare i sin helhet. Det här är något jag hoppas förbundsstyrelsen ska jobba vidare med, sa Mathias Lafolie.

De två andra utredningarna presenterades också för mötet. En handlar om införandet av en diskrimineringspolicy, samt ytterligare en om Teaterförbundet interna organisation. Alla tre går att finna på Teaterförbundets hemsida. www.teaterforbundet.se

Teaterförbundet
/ för scen och film

Teaterförbundets namn justeras i stadgan

I och med förbundsmötet ändrade Teaterförbundet sitt namn i stadgarna. Det innebär att namnet nu är anpassat till den grafiska profiländringen som infördes förra året. Namnet i stadgarna blir nu Teaterförbundet/för scen och film, istället för Teaterförbundet – fackförbundet för scen och media. Därmed är den långa diskussionen om förbundets namn också avslutad. Förbundsstyrelsen anser inte att det längre är motiverat att lägga ner ytterligare tid och resurser på frågan om förbundets namn.

Stipendier till fackligt förtroendevalda

Magdalena Boman

– Vilken överraskning, jag blir jätterörd, Tack! sa Ylva Skoglund.

ÅRETS FACKLIGA STIPENDIATER gick i år till två personer som inte bara en gång under 00- talet, utan även en andra gång nu under våren varit med när teatrar genomfört genomgripande omorganiseringar och nedskärningar.

– Att vara fackligt förtroendevald är både ett tufft och modigt uppdrag, särskilt på lokalavdelningar där de också har förhandlingsrätt. Det är tuffa ekonomiska villkor som gäller på våra teatrar. Att vara förtroendevald innebär att man måste vara nära kollegor och kamrater. Men det kräver också kompetens, respekt, kunskap om organisation, samt mod och tålamod att stå emot arbetsgivaren, sa Anna Carlsson.

Stipendierna gick till Ylva Skoglund i lokalavdelningen på Helsingborgs stadsteater och Kalle Magnusson rekvisitör på Malmö stadsteater.

TFs medlemsavgift höjs med fem kronor

MÅNADSAVGIFTEN TILL Teaterförbundet höjs med fem kronor från och med 2013, samma summa gäller för 2014. Det bestämdes på förbundsmötet.

Höjningen ligger dock under den beräknade pris- och löneutvecklingen under perioden vilket understryker betydelsen av att det också av ekonomiska skäl är viktigt att få fler medlemmar till förbundet.

Skådespelaren Per Sandborgh undrade varför den totala avgiften för egenföretagare är högre eftersom de betalar två

avgifter – en för medlemskap i Teaterförbundet och en till servicebolaget.

– Servicebolagets avgift är avdragsgill enligt skattesystemet, så i realiteten är avgiften för egenföretagare samma som för andra. Teaterförbundet rekommenderar inte egenföretagare som omsätter mindre än 300 000 kronor per år i sin firma att gå in i servicebolaget, eftersom kostnaderna för egenföretagare blir högre då, svarade förbundsdirektören Jaan Kolk.

Läs mer om Teaterförbundets Guldmedaljör på sidan 10.

"Jag vill vara obestämbar"

Gösta Ekman har aldrig betraktat sig som skådespelare. Den "riktiga" Gösta Ekman, farfadern och den omåttligt omtyckta aktören, var ju redan död när han föddes.

– Som ung ville jag ägna mig åt det mesta, men inte just det. Skådespelare, det vore bara dumdrigt att gå den vägen, säger han och snurrar lite på stolen.

Under förbundsmötet fick han Teaterförbundet guldmedalj.

Magdalena Boman

HAN VAR LILL-GÖSTA. Så till den grad att han upplevde sig fullkomligt ensam, osedd och utan sammanhang vid 19 års ålder. Han har aldrig känt sig så gammal som då, när han såg livet ligga framför sig, långt och jobbigt, och han tappade lusten att leva. Men eftersom han misslyckades med ett försök att avsluta det hela (farmor hittade honom och dessutom visade sig att en del av sömntabletterna var sjösjukepiller), så fick han upptäcka att det kunde bli bättre.

Känslan av att leva i någons skugga (han bar ju till och med samma namn!) försvann inte, men Gösta Ekman fann sitt eget sätt att förhålla sig till yrket och arbetet. Han har nu till och med prövat på att vara professor på Teaterhögskolan.

– Jag har sagt professor Papphammar lite på kul, jag tycker att det innehåller kontraster. Jag har alltid önskat att publiken inte ska få vad den förväntar sig och att jag ska vara obestämbar, säger Gösta Ekman och menar att man måste kämpa för att inte tröttna på sig själv.

Han bär manchesterbyxor och har solbrun näsa. Manchesterbyxor har han haft sedan han var tjugo. Han har varit sig ganska lik i den bemärkelsen om vem som är Gösta. Han har arbetat på lust, sökt sig till de människor han har velat samarbeta med.

Han snurrar lite mer på den rörliga fåtöljen och är inte så bra på att sitta still. Helst går han, gärna i högt tempo. Upplever Södermalm, Skåne eller Mallorca; den omgivning som för tillfället har varit hans hemtrakter. Sedan många år är det Stockholm.

Tillsammans med poeten och manusförfattaren Rolf Börjlind, som han bland annat utformat Sickan-rollen ihop med, har han promenerat många mil. Rolf Börjlind med ett anteckningsblock i handen; han accepterade snabbt att de bästa idéerna kom på gående fot.

– Jag låter tankarna fara fritt och associerar, säger Gösta Ekman om sitt behov av rörelse.

På senare tid har det blivit mer tid för reflektion. "Vad bidde det?". Gösta Ekman försöker förstå vad som hände.

– Jag tar nog två steg framåt och ett tillbaka. Men jag har varit

bortskämd med att ägna mig åt det jag tyckt har varit kul och förlösande. Jag har arbetat som en naturlig förlängning av mig själv.

Just nu sker det på Dramaten, i en ny repetition av "Den girige" med Johan Rabaeus i huvudrollen. Den har spelats i tre år, fortfarande för utsålda salonger.

Dramaten är en symbolisk hållplats för Gösta Ekman av flera skäl. Exakt 50 år innan han satte upp "Den girige" blev han refuserad av teatern som aspirerande skådespelare.

Dessutom hade Gösta Ekman den äldre, skrivit kontrakt med Dramaten strax innan han dog. För honom blev det aldrig nationalscenen. Gösta Ekman den yngre, mottagaren av Guldmedaljen för utomordentlig konstnärlig gärning, är den allra första i sitt slag som arbetar på Dramaten.

JOSEFIN OLEVIK

Född: 1939 i Stockholm. Son till Hasse Ekman, skådespelare och regissör, och Agneta Wrangel af Sauss, konstnär.

Familj: Har tre bröder och en syster. Sedan 1989 är han gift med Marie-Louise Ekman, tillsammans har de fem barn och sex barnbarn.

Utmärkelser: 1994: Lisebergssapplåden, 2000: Revyräven, 2003: Fridolf Rhudin-priset, 2008: Hedersguldbagge. 2008-2009: adjungerad professor i scenisk gestaltning vid Teaterhögskolan i Stockholm, 2012: Teaterförbundets guldmedalj för utomordentlig konstnärlig gärning. Han får utmärkelsen i likhet med många andra stora scenkonstnärer som Inga Tidblad, Victor Sjöström, Sif Ruud, Alf Sjöberg, Allan Edwall, Margareta Krook och nu senast förra året Ingvar Kjellson. Den kompletta listan från 1944 finns på TFs hemsida.

Motivering för Guldmedaljen: Gösta Ekman har alltid visat en stor konstnärlig bredd, en noggrannhet i sina yrken och en nyfikenhet på nytt, som imponerar – han bevisar varje gång att han behärskar alla dessa mediers speciella uttryck. En stor och även folkkär konstnär – älskad av oss alla!

Läs mer om Gösta Ekman i biografen "Farbror som inte vill va stor", av Klas Gustafson (2010).

Hans Alfredson, Lissi Alandh, Mille Schmidt, Tage Danielsson och Gösta Ekman med simborgarmärket 1962.

Inspelning av Smultronstället. Gösta som regiassistent till Ingmar Bergman, tillsammans med Victor Sjöström och Ingmar Bergmans dotter Lena.

Bertil 5-son Åberg

I Johan Bergensträhles tv-uppsättning av Gustav den III, som sändes första gången våren 1974.

I Gula Hund 1964 introducerades Mahatma Ekman. Därmed också snubbelnumret, allt medan Mahatma höll föredrag om vikten av att vara vän med tingen.

I rollen som Papphammar – en figur han helt och hållet skapat själv.

Joakim Strömholm

Från Marie-Louise Ekmans teaterföreläsning "I Fru Vennermans fall".

Alexander Crispin

Kenneth Thorén

Gösta har sagt att han har två sätt att närma sig en filmroll: med och utan mustasch. Sällan har han varit rolig i mustasch, däremot har den skänkt maskulin auktoritet åt såväl Martin Beck (tv) som Strindberg (ovan).

Lämna idéer till KulturKraft Stockholm!

Nu är det bråttom att anmäla sig och lämna idéer till KulturKraft Stockholm. Snart startar den största satsningen på kompetensutveckling någonsin för Teaterförbundets medlemmar.

I OKTOBER BÖRJAR KulturKraft Stockholm att anordna kompetenshöjande verksamhet för professionellt verksamma från alla yrkeskategorier inom scenkonst, musik, film, tv, radio och interaktiva medier. Med en budget på 32 miljoner kronor från Europeiska socialfonden kommer KulturKraft Stockholm (tillkommen på initiativ av bland annat Teaterförbundet): att fram till sommaren 2014 ha möjlighet att kompetensutveckla minst 2 500 personer.

Föreläsningar och workshops, seminarier och andra aktiviteter erbjuds till såväl individer som organisationer, och baseras på branschens behov och förslag.

Därför vill KulturKraft Stockholm få förslag och idéer på dels kompetensutvecklande verksamhet, dels personer som kan hålla i föreläsningar, seminarier, workshops med mera.

På vilka områden kan man då komma med förslag? Jo kompetensutveckling kommer att ges på åtta så kallade fokusområden:

- Organisationsutveckling, ledarskap, styrning
- Yrkesrelaterad spetskompetens
- Det konstnärliga mötet med publiken
- Genreövergripande och korsbefruktande aktiviteter
- Användning av ny teknik
- Entreprenörskap/utveckling av kulturella näringar
- Nya former för finansiering och verksamhetsutveckling
- Brett perspektiv på mångfald, tillgänglighet och jämställdhet

Mer om fokusområdena finns att läsa på hemsidan. Där finns även den blankett man ska fylla i med rubriken "Förslag till kompetensutvecklande aktiviteter" (KulturKrafts kansli understryker att alla frågor absolut inte måste besvaras).

Har du frågor, kontakta KulturKrafts verksamhetsledare Maria Rydén på: 0725- 24 99 86, eller maria@kulturkraftstockholm.se. Deadline för förslag är den 22 juni. Så det brådskar.

GERT LUNDSTEDT

Anmäl projekt och idéer snarast!

- ✓ För att kunna delta i kompetensutvecklingen måste arbetsgivaren intyga att man har för avsikt att medverka i projektet. Med arbetsgivare menas alltifrån en sceninstitution, en myndighet och ett företag, till en fri grupp och frilansande egenföretagare. Egenföretagare/F-skattare som är intresserade måste alltså registrera sig hos KulturKraft Stockholm.
- ✓ Fyll i den blankett som finns på KulturKrafts hemsida – för organisationer fylls den i av en person behörig att representera organisationen. www.kulturkraftstockholm.se
- ✓ Anmälan ska helst vara inlämnad före den 22 juni.

Hallå där

Hallå där Birgitta Winnberg-Rydén, konstnärlig ledare på Göteborgs Dans & Teater Festival, som från och med i år hålls årligen i maj. Hur gick det så här första gången efter tidsflytten?

– Det blev färre besökare än vad vi brukar ha. Men än så länge har jag inga exakta siffror. Det uppstod också en olycklig krock med Bibu, Scenkonstbiennalen för barn och unga, som hölls samtidigt i Lund. Maj är också generellt sett en svår månad eftersom det är så många avslutningar och examen på alla håll och kanter. Dessutom var det fantastiskt sommarväder och människor vill vara ute i det fria så mycket som möjligt och kanske inte sitta inne på en teater. Det

har också gått lite trögt att komma ut med information om att festivalen är flyttad. Men nu har det säkerligen satt sig.

Nästa år kan det bli ännu fler krockar till exempel med scenkonstbiennalen. Varför ändrades egentligen tiden från augusti till maj?

– Det är en kostnadsfråga fattat av ledamöterna i festivalens styrgrupp. I augusti är de flesta scenerna upptagna av ordinarie verksamheter som just dragit igång. Därför blir det ett ekonomiskt avbräck och minskade biljettintäkter, för institutioner och grupper, om vi från festivalen får tillgång till scenerna då.

Är du emot beslutet?

– Ja, det var inget som jag önskade till en början. Men nu skulle det bli alltför hattigt om vi skulle flyttar tillbaka till augusti igen. Vi måste åtminstone försöka

i ytterligare två år till och sedan göra en ordentlig utvärdering.

Vad vill du förbättra?

– För det första är det bra att festivalen nu hålls varje år. Det blir en bättre kontinuitet och skapar möjligheter för fler spännande samarbeten, till exempel med den nya masterutbildningen på Högskolan för Scen och Musik, HSM, på Göteborgs universitet. Jag hoppas också på ännu fler lokala projekt med stadens konstnärer och har en del idéer som ännu är i sin linda. Nu ska jag titta närmare på andra vårfestivaler, exempelvis LIFT i London och Festspillene i Bergen, för att se hur vi kan utveckla Göteborgs Dans & Teater Festival. Jag ser ljus på framtiden.

GERTRUD DAHLBERG

Cullbergbaletten är en av alla dansinstitutioner som stödjer konferensen "Ballet: Why and How?". Bild från uppsättningen "The Strindberg project", som turnerar i höst.

Nya sätt att lära klassisk balett efterlyses

Varför ska man träna klassisk balett och hur ska tekniken användas?

I höst samlas företrädare för flera ansedda skolor med inriktning på klassisk och modern dans i Stockholm under en konferens för att resonera om den klassiska balettens teknik och dess framtid.

KONFERENSEN ÄR ETT resultat av många års diskussion både i Sverige och internationellt, berättar Fay Nenander senior adviser på Balettakademin och initiativtagare till konferensen.

– Frågan hamnar alltid på bordet. Hur går vi vidare med den klassiska balettens teknik i skolor som inte utbildar dansare till klassiska balettdansare, säger Fay Nenander.

Det finns mycket kunskap runt om i världen om hur man närmar sig balettens roll som teknik och som konstform, fortsätter Fay. Skolor som gått vidare och skapat ett bra klimat för klassiskt baletträning utan en hierarkisk mästare/lärling-tradition. I Sverige har frågorna diskuterats livligt inte minst med tanke på den nya utbildningen på Svenska balettskolan.

– Vi måste gå vidare och tala om detta. Vilken roll har klassisk balett i ett modernt kompani och hur kan äldre som studerar dans och inte lärt sig konstarten i tidig ålder tillgodogöra sig tekniken. Frågan kan också ses från andra hållet: hur kan klassiska dansare göra för att på bästa sätt tillämpa sig modern teknik?

BLAND ANNAT FÖRELÄSER Mavis Staines, konstnärlig ledare för Canadas National Ballet School (den första klassiska skolan som inkluderade modern dans på hög nivå i sin undervisning) i ämnet. Hennes tankar om hur den klassiska tekniken kan användas är mycket intressanta, säger Fay Nenander.

– Den klassiska tekniken är en viktig bas, men vi måste veta varför och hur vi

ska träna det. Och vi måste hitta nya sätt att föra in klassisk teknik i undervisningen för moderna dansare.

Fay Nenander hoppas att resultatet av konferensen blir att folk inser att dansen i dess olika former har mer gemensamt, än det som skiljer dansen åt.

– Jag hoppas att den klassiska dansen ska blomstra och utvecklas. Att den får en nytändning, säger Fay Nenander.

MAGDALENA BOMAN

Den internationella konferensen Ballet: Why and How? hålls i Stockholm den 13-15 september.

✓ De som anmäler sig före den 27 juni till konferensen får 12 procents rabatt på registreringsavgiften.

Magdalena Boman

Klassisk baletträning på Kungliga Svenska Balettskolan.

Vilken roll har den klassiska baletten?

"Träningen är otroligt funktionell"

Margareta Lidström, rektor för Kungliga Svenska balettskolan:

Vilken roll har den klassiska baletten och hur ser dess framtid ut?

– Ingen kan sia om den klassiska balettens framtid. Men det kommer alltid att finnas behov och ett intresse för den. De klassiska baletterna har förändrats, det görs ju inte så mycket episka baletter längre, däremot finns den klassiska tekniken kvar. Jag tror många blandar ihop estetiken i de klassiska baletterna och klassisk baletsteknik när de talar om balett. Inom både klassisk och modern dans har tekniken utvecklats åt ett mer extremt håll. En dansare som arbetar inom ett kompani idag som framför verk i båda generna måste behärska båda teknikerna.

Finns det en konflikt mellan bevarare och nydanare inom den klassiska tekniken?

– Nej det är en värderingsfråga, olika tycke och smak. Jag tror den klassiska träningen är otroligt funktionell. Men det går inte idag att bara dansa klassiskt, som dansare måste du också ha en modern rörelsevokabulär. Det är i alla fall min åsikt, andra kanske tycker annorlunda. Jag tror det är viktigt med ett ifrågasättande och att vi följer med i utvecklingen. Jag går till konferensen med ett öppet sinne.

"Vi tränar inte balett för att se klassiska ut"

Åsa Söderberg, konstnärlig ledare för Skånes Dansteater:

Hur förhåller ni er till klassisk balett?

Drygt 50 procent av vår dagliga träning är klassisk balett, men vi kallar det för balett, kort och gott eftersom vi inte är ute efter estetiken. Vi vill ta tillvara på träningen för den är värde-neutral i sig. Det handlar om att hålla kroppen i god form, den är optimal i sitt geometriska förhållningssätt, att utgå från ryggraden och jobba med både stora och små muskelgrupper. Däremot saknar den golvarbetet. I modern träning finns inte samma neutralitet. Den innehåller nästan alltid någon form av estetiskt förhållningssätt. Men vi tränar inte balett för att se klassiska ut.

"Bra grund att stå på för dansare"

Roine Söderlund, musikalartist och pedagog på Base 23:

Vilken roll har den klassiska baletten idag?

– Den klassiska träningen är otroligt viktig för stabilitet och skapar en bra grund att stå på som dansare. Om du som professionell dansare ska bli tillgänglig behöver du en allsidig träning, och då har klassisk träning stor betydelse.

*"Bra att
följa upp
debatten om
balettskolan"*

*"Den
klassiska
baletten
måste
förnyas"*

*"Balett kan vara
både strålande
och förfärlig"*

Emelie Johansson, frilansdansare och före detta ordförande i Teaterförbundets dansavdelning. Deltar under konferensen i en paneldiskussion om balettens roll i den dagliga träningen som frilansare och i ett möte för arrangörer av Daglig träning.

– Jag är där för att diskutera vilken balettränings som är konstruktiv för mig som modern dansare, om jag inte har ambition att arbeta med balett som konstform. Jag har ingen erfarenhet av klassisk balett på högre nivå men den formen av träning har givetvis präglat mig i min utbildning och syn på dansteknik.

Vad väntar du dig av konferensen?

– Jag ser det som nödvändigt att Dans-Sverige diskuterar och debatterar den klassiska balettens roll i utbildning och proffsträning. Det känns som det pågår en splittring mellan bevarare och nydanare inom den klassiska tekniken. Frågan är hur mycket det går att ändra på den klassiska träningen och ändå kalla det för klassisk balett. Konferensen är en bra uppföljning på den debatt som stormat kring Svenska balettskolan senaste året.

På vilket sätt syns splittringen i den klassiska traditionen?

– Det blev tydligt i och med utredningen och förändringarna av Svenska balettskolan att det finns slitningar mellan balett och den moderna dansen som också den gör anspråk på teknik och ekvilibrist. Jag tror det är bra om man kan belysa vad som är vad i diskussionen om nydaning och bevarande, hur mycket som har att göra med mentaliteten och strukturen i undervisningssättet, och hur mycket som har att göra med den fysiska tekniken. Vad är unkna maktstrukturer och vad är teknik? Klassisk balett är också en stil, inte den "heliga" grunden till all dansteknik. Därför är det bra att sätta den fysiska tekniken under lupp. Jag tycker att när man i balettens värld tittar på hur bra teknik en dansare har är man omedveten om att det är en estetisk värdering. Man ser på vilken form kropparna har och hur väl den passar in i den av baletten stöpta normen för hur en viss rörelse ska se ut, och hur en kropp ska se ut när den gör den rörelsen. Mer än att se på hur rörelsen utförs. Det finns en spänning mellan en estetik och målet med den faktiska fysiska träningen. Kan vi diskutera detta på ett respektfullt sätt under konferensen är det bra.

Brendan Collins, före detta premiärdansare och balettmästare på Kungliga Operan. Nu gästpedagog på Svenska balettskolan och en av TFs stipendiater på konferensen.

Vilken roll har den klassiska baletten idag?

– Den klassiska baletten måste förnyas för att överleva. Den kan lära av musikteatern och annan teater. Jag tror att det i mycket större utsträckning går att integrera nutida scenografi och ljussättning för att förhöja den klassiska dansen. Så länge det finns stereotyper om klassisk dans, och så länge vi ger publiken vad den förväntar sig gynnas inte den klassiska baletten.

Många dansare idag inleder sitt professionella yrkesliv i ett senare skede i livet. Hur ska de ta till sig den klassiska tekniken?

– Jag har lärt mig otroligt mycket i min klassiska dans genom att förstå den moderna dansen. Dansare som arbetar med modern dans, men som inte tror att de har något att lära av den klassiska tekniken, de misstar sig. Det handlar inte om att behärska den klassiska tekniken som om de skulle dansa Svansjön, men det är allmännyttigt att lära olika former av teknik.

Vilken programpunkt ser du fram emot mest?

– Jag är intresserad av utbildningsfrågor och av hur elever, främst killar, ska bli intresserade av klassisk balett. Det finns åtskilliga skolor runt om i världen som är kunniga på detta, och som besöker konferensen, det ska bli intressant att lyssna på vad människor har att säga, till exempel är Mavis Staines en av dem.

TEXTER AV MAGDALENA BOMAN

Anna Grip, konstnärlig ledare för Cullbergbaletten:

Finns det en konflikt mellan fysisk teknik och estetik inom den klassiska träningen, mellan nydanare och bevarare?

– Jag tror det. Men det är viktigt att specificera vad vi talar om: klassisk balett som konstform eller som träningsteknik. Ibland sammanfaller det, ibland inte. Den klassiska baletten har förändrats genom århundradena och ser annorlunda ut idag än tidigare. Det är inte den klassiska baletten det är fel på, det som skiljer är tolkningarna gjorda av människor. Som exempelvis den hierarkiska idén om att den klassiska dansen är grunden för all annan dans. Det tror inte jag. En dansare blir bra på det han eller hon övar.

– Under arbetet med yrkesdansarutredningen förde jag ofta detta på tal. Ska vi bygga upp en skola för yrkesdansare inom både balett och modernt, där den klassiska baletten är grunden, vilken typ av klassisk balett talar vi då om, och vad är det? Jag fick aldrig något riktigt bra svar på den frågan. Vi måste vara långt mer specifika kring vad vi talar om. Tekniken är oskyldig, men tolkningen av baletten kan vara både strålande och förfärlig.

Är det ett skäl till att du lämnade rådet för Svenska balettskolan?

– Man måste tro på upplägget. Jag tycker inte departementet tog chansen att reformera en utbildning på det genomgripande sätt som hade behövts. Befinner man sig inte i samma trossamfund blir det slitsamt, om paradigm och fundament inte stämmer överens.

Seminariepunkterna på Ballet: Why and How? är många. Här ett axplock:

Torsdag:

- Tre seminarier kring the Past, the Presense and the Future
- "Ballet as a creative source"; movement session av Amy Raymond, dansare som arbetat med William Forsythe.

Fredag:

- Freelance Viewpoints
- Schooldirectors wiewpoints: med bland andra Gaby Allard, ArTEZ School of Dance, Nederländerna och Lawrence Rhodes från Julliard School i USA.

Lördag:

- Avoiding fundamentalism while cherishing tradition, Föredrag av Mavis Staines, konstnärlig chef för Canadas National Ballet school.
- Vision for the future: Med Gaby Allard, Lawrence Rhodes, Mavis Staines och Jan Åström. Konferensen är ett samarbete mellan Balettakademin, Julliard i New York och ArTEZ i Nederländerna. Läs mer på www.balletwhyandhow.com

Döva och hörande spelar visukalen Fame

En musikal för teckenspråkiga har blivit en kritiker- och publiksuccé. Till Örebro har folk rest för att uppleva dans och musik som hörs och känns. Regissören Josette Bushell-Mingo och ensemblen spränger gränser och skapar nya uttryck när musikalen Fame förvandlas till en visukal.

Juli af Klintberg som danslärarinnan Fröken Bell, i samspel med sina elever. Tommy Fransson till höger spelar skolans tolk, Herr Geinsburg.

I MAJ VAR DET världspremiär på "Fame" – Visukalen. Ordet, en sammanflätning av visuell och musikal, blev hos Språkrådet månadens nyord: en musikal för teckenspråkiga. Många kanske förvånas över att döva dansar och sjunger, men bastonernas vibrationer fick Örebros gamla teater att darra.

– Språkrådets nyord är absolut en fjäder i hatten. Men föreställningen är inte specifikt för döva eller hörande. Som konstnärlig ledare för Tyst teater vill jag göra ett intressant och provocerande arbete. Jag vill lyfta teckenspråket på scen och visa mångfalden i den döva scenkonsten, men också utmana den hörande världens normer kring vad döva kan göra och tillåts att göra, säger Josette.

Det sker på ett genialiskt sätt på scen. Talande och tecknande

skådespelare spelar obehindrat mot varandra. Tolkandet är fint infogat i spelet. Inspirationen till uppsättningen, menar Josette, kommer från alla unga som Tyst teater mött under åren.

– Deras stolthet, passion och önskan om att få uttrycka sig själva har absolut varit den drivande kraften i mitt arbete.

Att det blev "Fame" är inte heller så konstigt – historien är viktig.

– Det handlar ju om önskan om att bli berömd, att bli en stjärna, vilket idag är en kliché, men man glömmer bort att det kostar en hel del. Fame handlar om att spränga gränser. Det är ju något som Tyst teater experimenterat en hel del med.

Föreställningen i Örebros gamla teater har fungerat som en

Joachim Nilsson

magnet till Örebro som Teckenspråkscentrum – drygt ett 100-tal sidoprojekt har pågått i staden medan uppsättningen spelas. Örebro utropade sig 2010 till Europas huvudstad för teckenspråk. Folk har åkt och tillbringat ett helt dygn med Visukalen project och besökt workshops, filmvisningar, skolföreläsningar, happeningar för att sedan avsluta kvällen med att se "Fame" – visukalen.

– "Fame" har hjälpt hörande att förstå att teckenspråk är ett språk! Ett av de mest kraftfulla språken i världen. Det är visuellt och har otroliga möjligheter att omfamna olika uttryck. Språket utvidgar orden och gör dem tredimensionella. Tecknandet tvingar också hörande att titta på ordet kommunikation på ett nytt sätt, på gestaltning, uttryck och lyssnande. Kan du se vad jag säger? Vi

tvingas se och förstå att det vi kallar för tystnad inte är tystnad. Givetvis handlar det också om mänskliga rättigheter, rätten till ett språk och en kultur. Vem har egentligen rätt att definiera din värld?

I NÄSTAN TIO VECKOR repeterade ensemblen, totalt 33 personer på scen, samt åtta musiker. Att få alla i den månghövdade ensemblen att förstå vad de skulle göra, var en utmaning, menar Josette. På scen möts unga amatörer, döva och hörselskadade teckenspråkiga artister och Örebro länsteaters hörande ensemble. Länsteatern gav de hörande skådespelarna möjligheter att lära sig teckenspråk på förmiddagarna under fyra veckor. När väl repe-

Flamencodans med bland andra Ronny Patrick Jacobsen, som Nick Piazza, och Kalle Nilsson som Joe Vegas. Bilden till höger: Mia Ray som Mabel Washington.

tionerna inleddes ägnade ensemblen två veckor till att diskutera hur teckenspråk på scen fungerar.

Det var en annorlunda process för de medverkande skådespelarna vid Örebro Länsteater. Det krävdes disciplinerade repetitioner, eftersom arbetet till stora delar gick via tolk. Ganska snart inleddes improvisationer för att försöka lösa scenerna en efter en.

– Det har varit en otroligt häftig resa, ett utmanande, roligt och mycket utvecklande arbete. Jag har lätt för att lära mig nya saker, så det gick fort för mig att snappa upp teckenspråket. Men vi var ju tvungna att arbeta långsamt i början. Det är tröttande att lära sig ett nytt språk, det behövdes mycket tid för oss att lägga en scen när vi väl började repetera, säger skådespelaren Kalle Nilsson som spelar den överkåte och expressive latinon Joe i "Fame".

DE TVÅ FÖRSTA VECKORNA tvättades manuset i ett så kallat språkbad av ensemblen, eftersom det inte var färdigöversatt till teckenspråk. Ensemblen diskuterade karaktär, motivering, attityd, ålder, tid: för allt sådant inverkar på hur tecknen gestaltas.

– Teckenspråkiga måste få en chans att känna in replikerna och smaka på orden, för att kunna göra de teckenval som känns bäst för deras karaktärer. För de hörande skådespelarna handlar det om att de ska känna igen det som tecknas så att de vet när de säga

sina repliker, berättar Juli av Klintberg, anställd av Tyst teater och som spelar danslärarinnan i "Fame". Juli har varit delaktig i att utforma den här specifika arbetsmetoden.

Idén är alltså att hitta vägar att kommunicera under en ganska kort repetitionstid och med tanke på att ensemblen arbetade i ett tvåspråkigt sammanhang. Hur får vi exempelvis munrörelser att synkas med teckenspråk? Josette ville inte lägga för stor vikt på att det skulle ske simultant, eftersom det talade språket ibland är långsammare än teckenspråket.

– Det ligger en otrolig utmaning i att kommunicera när två språk möts på scen. Jag kan inte bara förlita mig på min egen kunskap. Eftersom jag inte kan teckenspråket tillräckligt bra så måste jag lita på andras omdömen. Vi hörande fick ju börja med att lära oss alfabetet, medan vi spelat har vi lärt oss allt fler specialtecken. Men när tecken och sång synkar blir det så poetiskt, så häftigt! Upplevelsen upphöjs till tio! Bara att se alla arbeta ihop och försöka göra sig förstådda är fantastiskt nog och något vi inte är så vana att se på scen, säger Kalle Nilsson.

Hur är reaktionen från publiken?

– Det är intressant upplevelse, det är något helt annat att spela för en döv och en hörande publik. Det kan vara alldeles tyst när vi spelar för en döv publik, fram tills publiktacket då får vi en

Att arbeta med amatörer är ett absolut nyckel för framtida scenkonst, menar regissören Josette Bushell Mingo.

oerhörd respons. När vi haft en hörande publik har mycket snack pågått bakom scen. Då har vi berättat för de döva skådespelarna det vi hör från publiken. Teckenspråk är fantastiskt, man pratar på avstånd, genom fönsterrutor, var som helst.

PRECIS SOM I "FAME" – ska ingen låta sig begränsas av något i sitt arbete, menar Josette. "Fame" är också Juli af Klintbergs favoritserie. På 80-talet satt hon som fastklitråd framför tvn när serien sändes. Missade hon ett program var det katastrof.

– Bäst tyckte jag om danslärarinnan och nu spelar jag henne. Kan det bli bättre, säger Juli och ler varmt.

Uppsättningen är en perfekt plattform för kommunikation mellan döva, hörande och hörselskadade, mellan tal och tecken.

– Det är klart att två språk ibland kolliderar på scen, men vi har alltid hittat lösningar. Vi väljer att se möjligheter istället för

hinder. Vägen i sig är ju målet, alla har haft en stor öppenhet och nyfikenhet inför arbetet.

Vad har varit det mest intressanta för dig personligen under arbetet?

– Att fånga musiken. Jag är den enda döva och uppvuxen i en musikfamilj där alla spelar olika instrument. Jag har lärt mig att det finns olika sätt att uttrycka musik på, som när dirigenten sa: 43, med hänvisning till en not. Va? sa vi döva och hörselskadade. Så dirigenten fick lära sig att markera visuella toner. Han fick dirigera på ett nytt sätt. På så sätt har vi blivit samstämmiga med de hörande.

Vilken var den största utmaningen för dig?

– Att hitta nyanserna i sångerna. Jag jobbar mycket med språk och har tre sånger som är helt olika på sitt sätt. Det gäller att hitta rätt stuk i teckenspråket. Min första är en kärlekssång som skulle bli mjukare, den andra hade formen av battle mellan mig och rek-

Joacim Nilsson

Joacim Nilsson

Linus Lindman som musiklärare Herr Scheinkopf och Juli af Klintberg som Fröken Bell.

torn. Det blir en upptrappning i konflikten, och utmaningen var då att behålla ilskan och samtidigt sjunga i teckenspråket. Jag ville behålla ilskan i fingrarna och ansiktet, i teckenspråket.

– Givetvis ligger det också en utmaning att hitta samstämmighet med dem jag sjunger med. Eftersom jag inte ser den jag sjunger med, får jag förlita mig på kroppsminne och känsla. Men jag vet ju inte exakt om Jenny, som sjunger med mig, och jag är samstämmiga. Hittills har det fungerat, tack och lov! Det har varit en inspirerande och lärorik process att jobba på det här sättet. Det ligger mycket jobb bakom att Jenny och jag synkade så underbart ihop. Det är befriande att sudda bort Vi och Dom och uppträda enade på scen! Att få göra en visuell musikal, och fläta in sånger har varit fantastiskt, säger Juli af Klintberg.

MAGDALENA BOMAN

Fame – visukalen

- En samproduktion mellan Riksteatern Tyst teater och Örebro Länsteater.
- Föreställningen spelades den 5 maj till och med den 2 juni. Uppsättningen har filmats och kommer att visas på SVT i höst. Regi: Josette Bushell-Mingo. Koreografi: Ambra Succì. Scenografi och kostymdesign: Moa Möller. Örebro länsteater har ambitionen att försöka jobba i en konstnärlig process med teckenspråk, för en mixad publik också i framtiden. Men då inte i ett lika spektakulärt projekt som "Fame", påpekar Måns Lagerlöw, konstnärlig ledare på teatern.

Framtidsoptimism på filmsajter

Flera aktörer försöker förverkliga idén med att erbjuda filmer som kan ses när och var användaren själv vill. Akt har träffat företrädare för två av dessa webbsajter – Headweb och Voddler.

DEN OLAGLIGA NEDLADDNINGEN av musik och film kulminerade i början av 2000. När diskussionen om fildelning var som hetast insåg Peter Alvarsson, nu vd för Headweb, att det bästa sättet att motverka pirateriet var att göra lagliga tjänster tillgängliga.

Trots att det hos filmbolagen fanns en medvetenhet om att inte göra om musikbranschens misstag fanns en ovilja att släppa filmerna på nätet. Internet sågs som ett hot mot de redan etablerade distributionsformerna. Peter var, tillsammans med upphovsmän, den som fick tala för nödvändigheten av lagliga, lättanvända nätmodeller.

– När vi startade Headweb 2006 var det oerhört svårt att få titlar. De stora Hollywood-bolagen var inte förberedda för utvecklingen. Jag blev hänvisad till deras avdelningar för tv-licensiering, berättar Peter Alvarsson.

Då var det svårt att få avtal även för svenska filmer hos exempelvis SF, som har rättigheter till en stor del av de svenska filmerna.

– Över huvud taget går det mycket bättre att sluta avtal idag. Det är viktigt att ha med Hollywood. Men egentligen har de ett fåtal titlar som blir stora och deras procentuella andel av uthyrningen är inte störst. De nationella titlarna i både Sverige och Norge står för mellan 25 och 30 procent, säger Peter Alvarsson.

Anders Sjöman, vd på Voddler.

VODDLER, LIGGER HÖGST upp i ett av kontorskomplexen i Värtahamnen, och där tar kommunikationschefen Anders Sjöman emot. Han är angelägen om att ge en tydlig bild av verksamheten och tar en white board till hjälp. Anders beskriver hur Voddlers speciella teknik för on demand tjänsten (vod) fungerar. Den film som

hyrs kommer inte från en central videoserver utan från andra Voddler-kunder som nyligen sett filmen och har kvar delar i sina datorer.

– Voddler grundades utifrån denna patenterade teknisk lösning. Vi kombinerar decentraliserad distribution med fullständigt kopieringsskyddade filmer. Tekniken bygger på att konsumenten laddar ner ett program, som tillåter att ett litet utrymme i datorn lånas ut, säger Anders Sjöman och fortsätter att skissa på tavlan.

Han ritar in Voddler i nuvarande gängse distributionshierarki. Bio kommer först, efter 120 dagar blir en film tillgänglig på dvd och vod för att efter tre till nio månader gå till någon betal-tv kanal och efter ytterligare nio till tolv månader kunna visas i en allmän tv-kanal.

– Filmer som släpps för uthyrning på nätet får vi ofta ha kvar bara några månader, innan betal-tv kräver att filmbolagen sätter filmerna i karantän. Efter något år kan vi få filmerna tillbaka. Men det skapar förvirring för våra konsumenter. Varför har ni Hangover 2 men inte Hangover 1?

HEADWEB HAR UNGEFÄR 6 500 titlar och avtal med ett femtiotal bolag från USA, Europa och Norden, men också med enskilda producenter och upphovsmän.

– Vi ökar med ett hundratal varje månad, mestadels spelfilmer, men också dokumentärer. Det finns naturligtvis luckor inte minst i den klassiska repertoaren, men vi jobbar för att bli bredare, få fler titlar och kunna gå djupare ner i filmkatalogerna. Men det är upp till filmbolagen, anser Peter Alvarsson.

Voddler har avtal med ett trettiotal filmdistributörer med filmer och tv-serier från USA, Europa och de nordiska länderna. De har cirka 3 000 långfilmstitlar och 1 500 tv-serier.

Relativt nya filmer dominerar Voddlers utbud, följt av ett antal utvalda filmer som är tre år och äldre, det finns inte så många klassiker. Priserna är ganska lika för nätbolagen med vissa variationer kostar det mellan 19 och 37 kronor att hyra en film i 24 timmar. Men ungefär 80 procent av Voddlers katalog är gratis

Filmen "Hälsningar från skogen" av Mikel Cee Karlsson gick att hyra hos Voddler samtidigt som den hade biopremiär på Folkets bio.

På näjsajten Headweb har "Simon och ekarna" varit populär.

och föregås då av fyra, fem minuters reklamslag. Nästa år kommer det genom filmavtalet vara möjligt att söka produktionsstöd för filmer som görs för nätet, vilket nättjänsterna välkomnar.

– Vi har redan idag kontakt med mindre produktionsbolag, som kanske inte alltid har möjlighet att få biografdistribution. Plattformen "Hälsningar från skogen" kunde hyras hos oss, samtidigt som den visades på Folkets bio, säger Peter Alvarsson.

BÅDE HEADWEB OCH VODDLER är finansierade av riskkapital. Hittills har inget av företagen gått med vinst, men omsättningarna har ökat hela tiden.

Både Alvarsson och Sjöman är optimistiska och tror att intäkterna snart kommer att överstiga kostnaderna. Rapporter från musikbranschen pekar på att den negativa trenden brutits och filmen kan kanske följa en liknande utveckling.

– En konsolidering kommer säkert att ske, där aktörer går ihop eller slås ut. Voddlers strategi är att expandera geografiskt. Idag

finns vi i Norden och i Spanien och vi kommer att öppna sajten i fler länder, säger Anders Sjöman.

Headwebs marknad är framför allt Norden, men även det bolaget planerar att utvidga geografiskt.

– Spridningen på nätet är fortfarande i sin linda. Filmbolagen måste inse att det gäller att rädda intäkter och få igång nätet. Några gånger har vi på prov fått filmer före dvd-släppen och det har visat sig vara lyckat. Det är tillgängligheten som är nyckeln, säger Peter Alvarsson.

Konkurrensen kommer framför allt från USA, stora internationella nättjättar som Apple har film på iTunes. Likaså Google, Amazon och Netflix, menar Peter Alvarsson.

– De här aktörerna är redan inne på den europeiska marknaden och Apple finns i Norden. Kommer fler in i Norden så blir det tufft. De har muskler och tjänar pengar på annat.

Anders Sjöman ser emellertid inte dem som större hot än andra lokala vod-aktörer.

– De internationella nätoperatörerna behöver klarera licenser på geografisk basis och ha rättighetskostnader på samma nivå som vi för varje marknad. Nej, vår mest besvärande konkurrens kommer från olaglig fildelning. Den förstör för alla. Lagstiftning är en väg, men vi tror framför allt på att kunna erbjuda folk det de efterfrågar. Sedan har vi synpunkter på hur andra delar av branschen agerat. Varför finns till exempel inte bättre kopierings-skydd på dvd?

Det läcker aldrig från vod-tjänsten till pirater, menar Anders Sjöman, men så fort en film bränts ner på en dvd så dyker den upp på nätet.

– Ta till exempel Tomas Alfredsons ”Tinker Tailor Soldier Spy”. Den gavs ut på dvd i England samtidigt som biopremiären ägde rum i Sverige, vilket betyder att den redan funnits fyra månader hos piraterna innan vi fick den för laglig visning.

GUNNAR FURUMO

Andra webbsajter för film

✓ film2home.se

Det går att välja mellan att köpa film och hämta i butik eller att hyra och se streamat.

✓ cdon.com

Det går att köpa film som skickas hem eller för nedladdning

✓ [SF anytime](http://SF.anytime)

Hyrfilm

✓ TriArt.se

Hyrfilm

✓ Dessutom ger flera tv-kanaler möjlighet att se film och tv-serier streamat såsom SVT Play, TV 4 Play och Viaplay

Konstnärer skriver kulturprogram åt S

Socialdemokraterna förbereder ett nytt partiprogram och skriver bland annat om kulturpolitiken. Stefan Löfven har i media gett uttryck för sitt intresse för kultur, både som flitig teaterbesökare och bokläsare. Vikten av kultur och intresset för att verbalisera en bra kulturpolitik i det nya partiprogrammet gör att S tar hjälp av tre välkända författare för att formulera sina ambitioner och avsikter med socialdemokratisk kulturpolitik: Majgull Axelsson, P O Enquist och Kristian Lundberg.

Palatsprojektet får hård kritik

Barnkulturhuset Palatset på Riddarholmen som tidigare i år gick i konkurs efter bara tre månader har nu som projekt granskats internt av Stockholms stads kulturförvaltning. Kritiken är hård skriver Dagens Nyheter. Bland annat understryks nödvändigheten av verklighetsförankrade affärsplaner. Stadens kulturnämnd hann anslå nästan tio miljoner kronor till Palatset. Andra bidragsgivare i miljonklassen var Postkodslotteriet, Allmänna arvsfonden, Norstedts med flera.

Rådström – DI-professor

Niklas Rådström tillträdde den 1 juni som konstnärlig professor i berättande för scen film och media på Stockholms dramatiska högskola. Bland författaren Niklas Rådströms många utmärkelser kan nämnas en Guldbagge 2009 för bästa manus till "Maria Larssons eviga ögonblick". Han har tidigare varit filmkonsulent vid Svenska Filminstitutet.

– Han har en imponerande meritlista som passar väl in i vår högskolas profil, säger rektor Bo-Erik Gyberg.

Niklas Rådström är unik genom att han arbetar med berättande inom så många olika områden, allt från litteratur, film och teater till radio, lyrik och opera.

Professuren är ny på Stockholms dramatiska högskola och finansieras genom finansmannen Per Ganneviks testamente. När Gannevik avled 2011 donerade han fem miljoner kronor till dåvarande Dramatiska institutet. Eftersom DI genom fusionen med Teaterhögskolan fortsätter i StDH får den nya högskolan ta emot donationen.

TCO huvudsponsor för Pride

TCO och dess medlemsförbund – Teaterförbundet är ett av 15 medlemsförbund – är huvudsponsor för Stockholm Pride den 31 juli – 4 augusti.

Dino Jonsäter klippte "Tinker, Taylor, Soldier, Spy"

Jonsäter utsedd till bästa filmklippare

Filmklipparen Dino Jonsäter är den förste att belönas med Föreningen Sveriges filmklippares (SKF) nyinstituerade pris Edith. Jonsäter får Edith för "bästa filmklippare 2011" skriver Dagens Nyheter. Till grund för bedömningen ligger Jonsäters arbete med Tomas Alfredsons film "Tinker, Taylor, Soldier, Spy". Nästa år har SKF för avsikt att inte bara dela ut priset i kategorin spelfilm utan även för bästa klippning av dokumentär- och reklamfilm.

Dockteater med världseliten

Marionetteatern var i år inbjudet till The 21st UNIMA Congress & World Puppetry Festival i kinesiska Chengdu för att spela "Systemen från havet" av Ulf Stark. Festivalen genomförs vart fjärde år.

– För oss är festivalen en möjlighet att visa upp vårt arbete för en internationell publik och möta andra som verkligen brinner för konstformen, säger Helena Nilsson, konstnärlig ledare för Marionetteatern och regissör till föreställningen.

UNIMA är världens äldsta teaterorganisation med 75 medlemsländer.

Malmöopera samarbetar med skivbolag

Flera inspelningar från Malmö Opera kommer att ges ut på 25-årsjubilerande skivbolaget Naxos. Två inspelningar har redan getts ut och fler är på väg i det långtgående samarbetet. I höst ger Naxos även ut Malmö Operas första dvd, en inspelning av Leos Janaceks "Jenufa".

Minister främjar film

Handelsminister Ewa Björling för till filmfestivalen i Cannes i maj för att främja svensk film. Festivalen sammanföll med utrikesdepartementets främjandemånad då man tillsammans med över 100 utlandsmyndigheter lade ett särskilt stort och samlat fokus på film och kreativa näringar.

– Vi måste skapa förutsättningar för ökad svensk filmexport som ingår som en del i visionen om att fördubbla exporten på fem år, till 2015. Regeringen vill också undersöka möjligheterna för Sverige att ytterligare attrahera utländska filmproduktioner att välja Sverige som inspelningsland, säger Ewa Björling.

Fler byter bransch

I Arbetsförmedlingen Kultur och Medias senaste rapport över arbetsmarknadsläget i april, konstateras att allt fler arbetssökande får jobb inom andra branscher. Antalet arbetslösa fortsätter att minska jämfört med förra året. Antalet personer som var öppet arbetslösa eller i program med aktivitetsstöd i april månad var nästan 130 personer färre, totalt runt 3 000.

Homohat i Moskva

När Ella Lemhagens film "Patrik 1,5" visades vid festivalen bok-o-bok (Side-by-Side LGBT-festival) i Moskva blev stämningen hotfull med demonstrationer och polisuppåll. Filmen handlar om ett gay-par som adopterar en son med komiska förvecklingar. Ella Lemhagen var själv på plats och beskriver det inträffade: – Det var helt absurt, människor som påstod sig representera ortodoxa kyrkan stod utanför och sjöng hymner och viftade med kors. Det var faktiskt lite obehagligt, särskilt med tanke på att fyra gaykillar blivit mördade på öppen gata i Moskva den senaste tiden.

Forsberg ny ordförande för Svensk scenkonst

Vid arbetsgivareorganisationen Svensk scenkonsts stämma i maj valdes Stefan Forsberg till ny ordförande. Forsberg, som är vd för Stockholms Konserthus, ersätter Ingrid Dahlberg som varit styrelsens ordförande sedan 2007.

– Vi måste bli bättre på att argumentera för scenkonstens roll och betydelse i samhället. Våra medlemsföretag samlar eliten inom dans, teater och musik – det vill jag synliggöra mer, säger Forsberg i sin programförklaring.

Lesbiskt nätverk bildas inom TF

Det finns en rädsla för att berätta om sin sexuella läggning bland de som arbetar med teater och film. Särskilt lesbiska lever i tystnad. Nu bildas ett nätverk för att stärka öppenheten.

TEATERN SES GÄRNA som en frigjord och öppen miljö. Det mesta är tillåtet. Men att det är en felaktig schablonbild avslöjade Teaterförbundets samtal *Hur öppen är scenkonsten?* under HBTQ-festivalen i Göteborg. Villkoren för HBT-personer inom scenkonst och film är inte lätta att kartlägga. Till exempel hade ett flertal tillfrågade tackat nej till att delta i panelen för att de inte vågade vara så öppna med sin sexuella läggning, berättade regissören Judit Benedek, som ledde samtalet.

Tasso Stafilidis, skådespelare, Torbjörn Stenberg och Luisa Denward, båda dansare och koreografer samt dramatikern och regissören Gertrud Larsson hade däremot tackat ja, men vittnade med stor enighet om att många håller tyst av rädsla för att inte få roller eller bli castad.

Heteronormen styr starkt på teatrar. – Vi måste diskutera hur vi bär vår köns-identitet i våra kroppar, menade Luisa Denward.

Särskilt lesbiska kvinnor lever i tystnad. Judit Benedek vittnade själv om hur hon länge levde dubbelliv. Ett på teatern och ett hemma. Hon menade att kvinnorna bär en del av skulden, att de osynliggjort sig själva av rädsla för att hamna utanför.

De övrig höll delvis med, även om de betonade att hela systemet spelar roll.

– De patriarkala strukturerna är starka och internaliserande, sa Luisa Denward.

Tasso Stafilidis, som har arbetat med skådespelaravdelningens projekt "Hur står det till på våra teatrar", berättade om den allmänna bristen på samtal om de här frågorna. Han har mött skådespelare vars

karriärer fått en annan inriktning – från huvudroller till mindre uppgifter – när de varit öppna med sin homosexualitet. Ett hinder för att synliggöra förhållandena är att inte ett enda fall inom teaterns område har drivits i en rättslig process.

Repertoaren är också viktig. Vad är det teatrar spelar? Och vilka anses kunna göra de rollerna? Konventionerna hänger samman.

Ökad medvetenhet om det ibland subtila förtrycket, flera samtal och flitigt nätverkande framhölls som medel för att motverka homofobin på teatrar.

Efter mötet bildades ett lesbiskt nätverk. Mer information om detta kommer från Teaterförbundet.

LIS HELLSTRÖM SVENINGSON

Medvetenhet motverkar diskriminering

Gärna öppna auditions, men viktigast för att motverka diskriminering i teaterbranschen är medvetenheten om vilka berättelser som visas på scen och film. Så lät det när makten över rollbesättningen diskuterades på HBTQ-festivalen i Göteborg.

VILKA NORMER STYR rollbesättningen i svensk teater och film? Hur kan diskriminering motverkas? Det ville Teaterförbundets skådespelaravdelning diskutera i ett öppet seminarium.

Inbjudna i panelen var Mattias Andersson, Backa teater, David Färdmar, Rolands Hörna, samt Cilla Jelf och Mattias Brunn, Regionteater Väst. Göteborgs stadsteater uteblev på grund av sjukdom.

Moderatorn Pelle Hanæus erinrade om diskrimineringslagens grundläggande ändamål: "att motverka diskriminering och på andra sätt främja lika rättigheter och möjligheter oavsett kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionshinder, sexuell läggning eller ål-

der". Han påpekade att vi även har att göra med olika normer, som oftast upptäcks först i situationer som bryter mot dem.

Panelen var tämligen enig om att det förekommer diskriminering i branschen, men de konkreta exemplen var få.

– Vilket perspektiv talar vi om, teatern som arbetsplats eller om vad vi ger publiken? undrade Mattias Andersson och gav uttryck för bredden och svårigheterna i diskussionen.

– I slutänden blir det lätt samma sak. Det handlar om att medvetandegöra alla icke-val, vilka historier som inte berättas, sa Cilla Jelf.

Som rollbesättare strävar David Färdmar efter att utmana regissörer och producenter och föra in mångfalden i castingen.

– Det går bättre idag än när jag började 2003. Fast det är lång väg kvar.

Av 2 600 skådespelare inskrivna i Teaterförbundet är cirka 220 fastanställda. Hur kan frilansarna få visa vad de går för? Öppna auditions önskade flera. Att avsätta pengar till att ge ansökningar ett värdigt bemötande, var ett annat förslag.

Mattias Andersson, som är konstnärlig ledare, försöker att se så mycket som möjligt på scen och på film.

– Det har jag betalt för. För mig handlar det om att sätta samman grupper med olika erfarenheter. Jag är intresserad av förstahandserfarenheter, vill inte hamna i att prata om "de där andra".

LIS HELLSTRÖM SVENINGSON

Erfarna skådespelare reflekterar över sitt yrke

Högskolan för scen och musik i Göteborg har just examinerat en andra kull skådespelare från sin masterutbildning.

De fyra examensarbetena skiftar i form – från föreläsningar som blir performance till samtida varianter av klassiska berättelser och gestalter.

AKT har bevakat slutredovisningarna.

MIA HÖGLUND MELIN har erövrat sin färska master i teater genom ett två år långt återbesök på en brottplats. För ungefär så kan man sammanfatta dåvarande Teater- och operahögskolan i Göteborg i början av 90-talet. Det var Mias bihandledare, genusvetaren och dramaturgen Lisa Lindén, som i vintras gjorde sin adepte uppmärksam på grundutbildningens baksida, och använde ordet brott.

Skolningen innefattade på den tiden en form av institutionaliserade övertramp. Detta trots att alla pedagoger hade goda avsikter, konstaterar Mia under den föreläsning som kröner fördjupningsutbildningen.

Vi befinner oss i konsthögskolan Valands annex Glashuset – valt för sina symboliskt transparenta väggar och tak. Mia levererar en humoristisk beskrivning av sin allra första workshop, där en grandios ”mästare” på bruten engelska lärde ut en abstrakt metod med hårda krav på underkastelse. I sina mastersstudier har Mia analyserat episoden jämte andra delar av den outtalade kultur som hennes generation mötte på grundutbildningen.

Resultatet: En akademiskt förankrad reflektionsmetod som skådespelare kan använda i sitt yrke. Den personliga erfarenheten är viktig. Av det gamla idealet mästare – lärling finns inte ett spår.

MASTERUTBILDNINGEN VID HSM vänder sig till skådespelare med gedigen yrkeserfarenhet. I arbetet ingår en skrivprocess och en iscensättning där individuella visioner och behov styr.

– På så vis får vi bredd och mångfald i både arbetsform och resultat. Mia gör ju en iscensättning även om hennes slutproduktion inte är en föreställning, säger Cecilia Lagerström, forskare, regissör och universitetslektor i scenisk gestaltning och den som varit utbildningsansvarig sedan mastern sjösattes som den första i

Sverige för fyra år sedan. Hon är lyrisk över samarbetet.

– Det är det roligaste som finns! Studenterna är ju erfarna och engagerade scenkonstnärer. Vår relation är kollegial och handlar om gemensamt undersökande.

FIA ADLER SANDBLAD beskriver sig just som undersökande skådespelare. Hon vill hitta sig själv och sin publik. I sin slutredovisning applicerar hon ett mycket specifikt och säregt teaterfilter på en självbiografisk berättelse. Som smågrotesk, men charmerande bouffon (narr) skildrar hon sin uppväxt på institution, och blytbylser smärtsamma försök till försoning med en onåbar mor i förnekelse. Det fysiska uttrycket är accentuerat, ibland koreograferat. Cellisten Jonas Franke-Bloms närvaro kompletterar bilden.

– Jag tycker det vore närmast slöseri att inte använda sitt liv i skapandet, förklarar Fia för sin opponent Henric Holmberg apropå sitt dokumentära berättande. Bouffonens ord och kroppsspråk är mitt sätt att tala om det svåra. Hon har förpassats från samhället, men just därför kan hon se och tala om det onda som finns därinne.

Fia återkommer till betydelsen av kroppslig erfarenhet av minnen och känslor. Hon menar att det finns upplevelser som är för komplexa för att artikuleras, och de bara går att fånga genom kroppen. Samtidigt är språket i hennes slutproduktion exakt och konkret i händerna den plastiska bouffonen. En kombination som drabbar.

ATT DET FINNS FÖRDJUPNINGsutbildningar i scenkonst har betydelse inte bara för enskilda skådespelare, utan även för svensk teater som sådan, menar Cecilia Lagerström

Rasmus Lindgren, Anna Mannerheim, Mia Höglund Melin och Fia Adler Sandblad - vårens fyra masterstudenter i Göteborg.

– Jag tror det gynnar både skådespelarna och konstformen att få ta paus från den produktionshets som finns överallt. Masterutbildningen är en möjlighet att kliva av taget och ställa frågor, får perspektiv på sitt konstnärskap och sin vardag.

RASMUS LINDGREN'S REDOVISNING bekräftar Cecilias teori. I en informell föreläsning som rinner över i performance slår han fast att han just haft en paus från sitt livs längsta relation – den med Backa Teater. Mastern har fungerat som terapi, och visat vägen tillbaka.

Jämte brutal självironi och grym tajming präglas Rasmus presentation av att han hävdar rätten till det provisoriska, för att låna opponenter Etienne Glasers uttryck.

Publiken serveras en spänstigt improviserad röra av uppslag och mer eller mindre repeterade dialoger, som så småningom transformeras till ett mer regisserat format där en grupp unga skådespelarelever styr. Även publiken involveras, på en höft.

Polaren Ove Wolf får sparra med klassiska repliker och en "åskådare" utan fingertoppskänsla håller ett alldeles för när-
gånget beundrartal. Backas konstnärlige ledare Mattias Andersson tvingas besvara frågor ur ett gammalt brev där Rasmus lyfter maktdimensionen i deras relation. I stort är makt och egenmäktighet ett återkommande tema i "Den medvetna skådespelaren". Rasmus tycks smått besatt av att problematisera sin egen strukturellt betingade makt. Det görs både genom självkritik under oppositionen och i dramatiserad form, som när han beskriver sig som en gnällig Ulf Lundell på promenad, eller stirrar på sin motspelare för att lära sig hur "unga kvinnor fungerar".

Cecilia Lagerström tror att fler scener än Backa kommer involveras i masterutbildningen framöver:

– Ja, vi märker redan skillnad jämfört med förra gången, då allt var nytt. Jag tror att vi kommer att överbrygga varandra i stället för att se teatern och utbildningen som skilda verksamheter. Teatern är ju levande på ett annat sätt än akademien. Ambitionen med masterutbildningen är också att komma ifrån uppdelningen mellan konst och skrift, fortsätter Cecilia Lagerström. Iscensättningarna ska med de akademiska texterna, som i sin tur är konstverk sammanfatta hur studenterna fått fatt i sin kunskap.

I ANNA MANNERHEIMS UPPSATS berättas om en interaktiv teaterupplevelse där hon som åskådare hamnat mitt i ett drama, utan att bli besvärad – tvärtom. Hennes slutproduktion Medearum är skapad i samma anda, och utmärker sig som närmast påträngande personlig för alla som försöker livspussla och fånga dagen samtidigt. Programbladet är en inbjudan till Medea och Jasons tioåriga bröllopsdag, och publiken får ta del av en klassisk mottagning med champagne och romantisk löftesceremoni. Det känns lyxigt och surrealistiskt, lite som att vara "fel" Margareta Winberg och gå på kalas på Rosenbad. Så övergår minglet i vernissage, med tv-skärmar där fränskilda personer berättar om sina havererade relationer. Rösterna är många och vittnesmålen snarlika. Det är lätt att relatera till vardagligheten. Sedan slussas man vidare till ett solklart kök och får bevittna Anna Mannerheim och Stefan Gödicke riva av Euripides-repliker i ett passionerat gräl. Slutet sitter sedan som en hjärtskärande smäck, när barnperspektivet med ett stilsamt grepp får rama in verket.

LIV LANDELL MAJOR

Studenterna och deras examensarbeten:

Fia Adler Sandblad: Jag tar hand om och delar minnen och möjligheter. Att arbeta med utgångspunkt i kroppslig erfarenhet.

Mia Höglund Melin: Den femte provinsen.

Rasmus Lindgren: En medveten skådespelare.

Anna Mannerheim: Medearum, Skådespelaren, publiken och det delade rummet.

- Göteborg var 2008 först i landet med att starta en tvåårig masterutbildning i fördjupat skådespeleri.

- Utbildningen drar igång var fjärde termin och vänder sig till skådespelare med gedigen yrkeserfarenhet. De flesta har arbetat i tio år eller mer. Studenterna har varierande grundutbildning, inriktning och uttryck. Slutredovisningen består av en uppsats och en iscensättning.

Njut av sommaren med böcker om scen och film

Scenografi och Strindbergs skuld i dramatiken, memoarer och vithet på vita duken...

Det finns gott om nya böcker om och från film och scen att läsa i sommar.

LÄNSTEATRARNAS BÖRJAR bli till åren och passar vid jämna födelsedagar på att minnas. En författare får i uppdrag att skriva en historik och gå igenom kartonger med föreställningsbilder. Resultatet blir oftare pliktskyldigt än intressant. Teater Västernorrland har valt en annan väg när man nu fyller 40. I **"Tid och rum"** (Scenkonstbolaget) skildras helheten genom delen: teaterns historia betraktas genom en scenografs verk. Ett lyckat grepp.

Samtidigt som Teater Västernorrland firar 40 går scenografen Ulla Dahlström i pension 32 år efter att hon kom till teatern – som då låg i Härnösand för att 1990 flytta till Sundsvall. Regissören Tomas Melander skriver i förordet att Ulla Dahlström "tillhört kåren fasta anställda scenografer... som idag nästan inte finns". Ett påpekande som blixtbelyser fyra decenniers scenkonstutveckling.

Fotografier av tre decenniers föreställningsscenografier signerade Ulla Dahlström står förstås i centrum, åtföljda av kort hållna reflektioner och minnen om det egna verket. Inramat av en komprimerad och personligt hållen teaterhistorik som ger läsaren fakta, tidsanda och sammanhang. Men utöver det: allt ljus på Ulla Dahlström. En annorlunda tänkt jubileumsbok; lyckad, gjord för att bläddra i, begrunda och guidas av Ulla Dahlströms eftertanke.

DET KAN INTE HA UNGDÅTT någon att det i år är 100 år sedan August Strindberg dog. SVT har sänt **"Strindberg. Ett liv"** i repris för första gången sedan premiären 1985.

Sex delar signerade P O Enquist. Varför det blev så bra? Regin, skådespelarna... teamworket förstås. Men självklart texten också – att detta sex timmar rika tv-drama ryms på blott 265 sidor är en gåta.

Nu finns Enquists manus tryckt i en volym (Norstedts) som också innehåller Enquists debutpjäs **"Tribadernas natt"** (1975) – ett triangeldrama mellan S, Siri och Marie David. Och så finns här Enquists essä från 1992, **"Målet mot Fröken Julie"**. Skriven utifrån hans uppsättning av världsdramatikens första moderna naturalistiska drama, på Avenyuteatern i Köpenhamn 1984.

I essän berättar Enquist hur han sökte efter hemligheten till "Fröken Julie". I sitt berömda förord till pjäsen gläntar Strindberg medvetet eller undermedvetet på dörren till vad dramat egentligen handlar om. "Något i pjäserna återkommande som skulle kunna kallas 'sökande efter det felaktiga brottet'" konstaterar Enquist och kommer fram till att "pjäsens text är nämligen en förrädare mot Strindbergs sak, ett hot mot den nästan fulländade cover-up som han företar i förordet...".

I jakten på pjäsens innersta väsen söker P O Enquist mot strömmen. Och blir, liksom läsaren av hans essä, rikligt belönad.

Söker gör också dramaturgen Per Arne Tjäder i **"Nattens mask – Teater från a till ö"** (Daidalos) som kom redan förra året och

väl värd att påminna om. Formen att från a till ö låta infallen flöda så länge det handlar om teater är kul. Under bokstaven "y" och "Yrke" står att "Någon har sagt att skillnaden mellan professionella skådespelare och amatörer helt enkelt är den, att amatörerna slutar när de inte tycker att det är roligt längre".

ROLIGT HAR MAN NÄR man läser Woody Allens fjärde novellsamling **"Rena anarkin"** (Bakhåll). Kaotiska och fulla av infall som titeln antyder. Som i de inledande raderna till "Den stränga sanningen" till exempel. "Jag är mycket lättad över att universum äntligen kan förklaras. Jag började tro att det var jag".

En som haft roller i flera av Allens filmer – "Manhattan" till exempel – och dessutom varit gift med honom är Diane Keaton. Nu har hon skrivit sina memoarer **"Än en gång"** (Albert Bonnier). I centrum står Keatons mamma – som hade en post-it-lapp på köksväggen med uppmaningen: TÄNK – och männen: Warren Beatty, Al Pacino och Woody.

En yngre filmstjärnas liv berättar Andrew Morton om i **"Angelina"** (Bladh by bladh), närmare bestämt Angelina Jolie. Men Angelina själv kommer inte till tals utan andra berättar om henne i intervjuer. Resultatet bli därefter: skvallrigt, antydande, kittlande och... Ja, vad vet vi egentligen om Angelina Jolie?

Regissören Emir Kusturica däremot berättar själv i **"Döden är ett obekräftat rykte"** (Norstedts). Kusturica, den haussade och hatade serben. Hyllad med Guldpalmen i Cannes två gånger – för "Zigenarnas tid" och för "Underground".

Nu var det länge sedan man såg något av Kusturica på filmduken. Kanske är det därför boken mer handlar om livet och politiken – med tvärsäkra synpunkter – än om film?

"Vithet i svensk spelfilm 1989–2010" (Filmkonst 130) är titeln på och ämnet för filmrecensenten Hynek Pallas avhandling. Hur samverkar och tar sig klass, kön, kultur och etnicitet ut i svenska långfilmer, från "30e november" till "Odjuret"? Inte oväntat hänger vithet och svenska värderingar samman. Vithet spelar roll. Fast riktigt så svartvit är det samtidigt inte visar Hynek Pallas. Både i till exempel Roy Anderssons filmer och Milennium-trilogin skaver det.

TILL SIST. KANSKE VAR förra årets sjätte Stig-Helmerfilm den sista? Nja, I Lasse Åbergs förord till presentboken **"The Stig-Helmer Stories"** (Bulls Press) antyds att det kan bli fler. För hur sömnlöst och bullrigt det än är att göra film så är det också "ibland alldeles underbart".

Så underbart att Åberg sammanfattat två decennier Stig-Helmer med få ord och massor av bilder som är bättre på film.

GERT LUNDSTEDT

FAKTURERINGS- SERVICE

Du behöver inte ha eget företag för att kunna ta jobb med faktura! Om arbetsgivaren kräver faktura kan du som medlem i Teaterförbundet istället använda dig av Servicebolagets Faktureringservice som en mellanhand mellan dig och uppdragsgivaren vid korta uppdrag.

Servicebolaget fakturerar uppdragsgivaren, betalar ut ersättningen till dig och betalar in skatt och arbetsgivaravgift.

Läs mer på www.teaterforbundet.se

Du kan också mejla dina frågor till info@teaterforbundet.se eller ringa 08-441 13 00.

Teaterförbundet
Servicebolaget

TEATERFOAJÉN

Örebro läns enda teaterbokhandel

Teater, TV, Film	Dyfveman Fo	Moliere Norén	Westin Unga Klara
Agrell	Forslund	Osten	Zern
Ahlfors	Hjulström	Shakespeare	Zetterlund
Bellman	Ibsen	Stanislavskij	Tidskrifter
Benedictsson	Jarl	Strindberg	Opera
Bergman	Lindström	Sundberg	Teatertidningen
Blekte	Luterkort	Teaterhistoria	Antikvariskt
Brecht	Långbacka		

VI SÄLJER BILJETTER TILL STADRA SOMMARSCEN!

Storgatan 10, Nora | 0587-31 13 05 | stadrasommarscen.se

SKOTTES MUSIKTEATER

söker ny kreativ och kommunikativ

PRODUCENT

med brett kontaktnät inom teatersverige.

Mer info om tjänsten:

www.skottesmusikteater.com

SKOTTES
MUSIKTEATER

Saknar du SAMI-pengar?

Vi saknar inspelningslistor!

Inspelningslistorna ligger till grund för din ersättning - utan dem kan vi inte veta vilka som medverkat på inspelningen och därmed inte heller vem som har rätt till ersättning när den spelats.

Har du varit med på en inspelning där inspelningslistor inte skickats in till SAMI?
Fyll i inspelningslistan online på:
www.sami.se/inspelningslista

SAMI

www.sami.se | info@sami.se

*Utan musiken
tystnar Sverige!*

Teatern abdikerar med "outsourcing"

OM STRESSADE FÖRÄLDRAR med feta plånböcker numera outsourcar såväl städning som barnpassning och matlagning till professionella företag, så går teaterns samma väg. För varför göra det själv när andra kan? Kosta vad det kostar vill. Och kostar gör det att outsourca.

Det vet inte minst Landstingen som det senaste decenniet har dragit ner på nyanställningar och istället hyr in personal från privata bemanningsföretag som lockar sjukvårdsutbildade med bättre löner. En lösning som alltså sannolikt i slutändan kostar mer för skattebetalarna.

Trots det går alltså teaterns nu lite senfärdigt samma väg, kanske i sin allt större iver (eller illa måste) att liksom Landstinget efterlikna den kommersiella företagsstrukturen i ett politiskt klimat som kräver att även statliga institutioner ska vara konkurrenskraftiga och gå med vinst.

Vid en rundfrågning bland ett antal scenkonstinstitutioner i landet konstaterar

jag att det än så länge främst är kringverksamheter som café- och restaurangdriften, garderob, IT och ekonomi som på senare år har outsourcats av teaterns. På Riksteatern planerar man däremot även att outsourca några av sina kärnverksamheter, exempelvis tjänsterna som marknadsförare och producenter inom kommunikationsavdelningen som bland annat arbetar för att stärka teaterns varumärke.

MEN VAD ÄR DET DÅ som är så farligt med outsourcing?

Det beror förstås på vilka delar av verksamheten man lejer ut till andra. Så länge det just rör sig om kringverksamheter så är det kanske egalt vem som sköter dem. Men om teaterns i större utsträckning än vad som redan sker även börjar outsourca kärnverksamheten, det vill säga den konstnärliga personalen inklusive producenter och marknadsföring – vad händer då med arbetsklimatet, långsiktigheten

och personalens lojalitet? Kort sagt, viljan att jobba över och göra det där lilla extra som man lätt gör som fast anställd, peppad av att tillhöra ett sammansvetsat gäng med gemensamma framtidsvisioner?

Med outsourcing är risken stor att man bara bollar med budgetposter och dessutom splittrar personalkåren.

Kanske det är dags för teaterns att istället ta efter ett annat populärt fenomen inom företagsvärlden: teambuilding.

YLVA LAGERCRANTZ SPINDLER

Outsourcing definieras av SAOL, Svenska akademins ordlista, som "utläggning av verksamhet på entreprenad", vilket i korthet innebär att ett företag låter ett annat externt företag sköta vissa verksamheter inom det egna företaget.

Unionen A-KASSAN

Tänkte berätta lite om oss i Kultursektionen på Unionens A-kassa. Vår lilla sektion består av fem utredare och en sektionschef. Vi handlägger alla kulturärenden, konstnärligt som icke konstnärligt, och vi tar även hand om er som valt att arbeta med kulturen i ett annat EU/EES land. Vi är med andra ord precis samma gäng som tidigare fanns på TAK. Vi vill att ni fortfarande ska se oss som er bransch-kassa fast i en större kostym.

Att vara med i Unionens A-kassa (Kultursektionen) innebär att det finns personer som kan din bransch och förstår din situation. Är du inte med... varför vänta?

Ring oss på 0770-77 77 88. För att komma till Kultursektionen väljer du knappval 4 måndag till fredag 9.00-11.00. För övriga frågor har vi öppet måndag till fredag 9.00-12.00 och 13.00-15.00.

Vi tar emot besök i Stockholm tisdagar och torsdagar 9.00-12.00 och 13.00-15.00 och i Malmö 9.00-11.00 och 13.00-15.00.

Handlingar skickar du till:
Unionens A-kassa, Box 701, 101 33 Stockholm

Kassakort skickar du till:
Förtryckt på kassakortet eller via Internetkassan

Information om arbetslöshetsförsäkringen finns på vår webbplats, unionensakassa.se. Där kan du även skicka frågor till oss via e-post eller via Internetkassan.

Ulrika Malmenklev
Sektionschef

Regionråd Stockholm larmar om bristfällig organisation

INSTIFTANDET AV Teaterförbundets regionråd är – som vi uppfattar det – att vara rådgivande instans till förbundsstyrelsen. Uppgiften är att bevaka den regionala politiken och fungera som en kunskapsbank, lobbygrupp och samtalspartner i frågor som rör den regionala kulturpolitiken. En förbundsstyrelse hinner inte sätta sig in i alla frågor och agerar i första hand i centrala frågor. I en tid då kulturpolitiken blir allt mer regionaliserad behövs regionala råd.

Men i Regionråd Stockholm finns oklarheter kring uppdraget. Det saknas tydliga direktiv från förbundsstyrelsen, dels för att kulturpolitikens regionalisering är omtvistad i Stockholm. Dels för att den största delen av Teaterförbundets frilansande medlemmar finns i Stockholm och att dessa medlemmar tidigare representerades av den förra regionala avdelningen GUS.

GUS kunde tydligare arbeta för någon form av nätverk och kompetensutveckling för frilansare i regionen. Den gamla organisationens arbete för frilansarnas situation har, med förbundets goda minne, flyttats över till den nya organisationen med mindre resurser, samtidigt förväntas vi företräda alla anställda och frilansare i Stockholmsregionen.

Inom Regionråd Stockholm har vi ägnat mycket tid åt att diskutera vilka frågor regionrådet ska arbeta med; hur vi ska arbeta, vilka medlemmar vi företräder, vilken röst rådet bör ha på en förbundsstämma, hur representationen från olika yrkesgrupper ser ut etcetera.

VI HAR NU LANDAT I ståndpunkten att regionråden i första hand bör ses som en kulturpolitisk sammanslutning eller expertpanel av yrkesutövare som kan uttala sig i regionala frågor i Teaterförbundets namn; en arbetsgrupp som kan lämna förslag och lägesrapporter till förbundsstyrelsen samt vara en påtryckargrupp gentemot de regionala politikerna.

Ett regionråd bör självklart hålla kontakt med de medlemmar som bor och verkar i regionen för att bättre kunna driva kulturpolitiska frågor gentemot mot beslutsfattare inom kommun och landsting. Men vi är tveksamma till om rådet ska ägna tid och kraft åt att arrangera medlemsaktiviteter av social eller nätverkskaraktär eller föra medlemmarnas talan i specifika frågor.

Ser man råden som en arbetsgrupp motsvarande ett utskott, en stödfunktion till förbundsstyrelsen och en regional opinionsbildare, bör man kanske inte heller

ha någon röst på en årsstämma? Går ekvationen verkligen ihop om regionråden ska företräda alla anställda och frilansare inom regionen när de anställda också företräds av lokalavdelningarna på förbundsstämmorna?

DET HAR BLIVIT uppenbart att det i Stockholmsområdet saknas ett socialt fackligt nätverk som kan samla alla TFs frilansande medlemmarna kring frågor som rör deras specifika situation. Men de frilansande medlemmarnas rättmätiga behov av facklig och social samverkan – och av representation på förbundets årsstämma – bör uppfyllas av någon annan del av Teaterförbundets organisation än av Regionrådet. Till exempel yrkesavdelningarna? Regionrådet bör fokusera på arbetet med att sätta sig in i, rapportera om och påverka den regionala kulturpolitiken.

Vi hoppas att förbundsstyrelsen kan tydliggöra och/eller renodla Regionråd Stockholms uppdrag. Och vi välkomnar en genomgripande diskussion om hur de frilansande medlemmarna ska representeras inom förbundet.

REGIONRÅD STOCKHOLMS
LEDAMÖTER

Texten är ett utdrag ur brev till förbundsstyrelsen i februari 2012

Teaterförbundet – för scen och film

Verkställande utskottet

Anna Carlson (skådespelare) ordförande, **Gunnar Lundberg** (sångare), förste vice ordförande, **Minna Krook** (dansare/koreograf) andre vice ordförande, samt **Simon Norrthon**, skådespelare och **Thomas Nording** (scentekniker).

Övriga förbundsledamöter

Viktoria Dahlborg (cirkusartist), **Ulrika Dalenstam** (administratör), **Eleonor Fahlén** (kostymör, film), **Mathias Lafolie** (regissör), **Karin Larson** (skådespelare), **Jenny Larsson** (tekniker), **Beatrice Järås** (skådespelare/musikalartist), **Pontus Plaenge** (skådespelare/regissör), **Peter Schildt** (filmregissör) och **Ulla Svedin** (skådespelare).

Vill du kontakta en förbundsstyrelseledamot:

Gå in på hemsidan: www.teaterforbundet.se
Under fliken organisation finns e-postadresser.

Teaterförbundets kansli:

Besöksadress: Kaplansbacken 2A
Postadress: Teaterförbundet, Box 127 10, 112 94 Stockholm.
Telefon (växel) 08-441 13 00
Fax 08-653 95 07
Öppettider: Vardagar 09.00–16.30, lunchstängt 12.00–13.00.

Teaterförbundet
/ för scen och film

25 får stipendier av Tromb

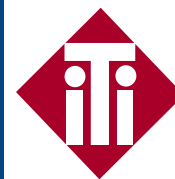
Utdelningen av 2012 års stipendier ur Trombs privatkopieringsfond ägde rum den 11 juni. Det här är årets 25 stipendiater: Skådespelarna Rolf Degerlund, Lars Green, Maria Hedborg, Marianne Hedengrahn, Maria Hörnelius, Stephan Karlsén, Gunilla Larsson, Tomas Laustiola, Evert Lindkvist, Pierre Lindstedt, Raymond Nederström, Anne-Li Norberg, Gunilla Norling, Kim Procopé, Per Waldvik och Margreth Weivers Norström.

Regissörerna Leyla Assaf-Tengroth, Carl Otto Evers, Ulf Hultberg, Finn Poulsen, Roger Sellberg. Filmfotografen Björn Bondeson, scenograferna och kostymtecknarna Kia Nordqvist, Mette Möller och kostymtecknaren Ewa Mark.

Kontakt med Höstsol. Annicka Kronberg, präst, skådespelerska och kontaktperson för stiftelsen Höstsol har semester i sommar mellan den 15 juni och den 1 augusti. Därefter går det att kontakta henne. Ring 070-265 70 65.

SVENSK TEATERUNION SVENSKA ITI

Adress: Kaplansbacken 2, 112 24 Stockholm. Tel: 08-462 25 30, fax: 08-462 25 35.
e-post: info@teaterunionen.se Hemsida: www.teaterunionen.se

Seminarium i Almedalen

Inom Kultur i Almedalen anordnar Teaterunionen, Teaterförbundet och Svensk Scenkonst ett seminarium den 4 juli klockan 11.15–12.45 på Länsteatern i Visby. Under rubriken På spaning efter en internationell kulturpolitik diskuteras frågor om internationellt samarbete, kulturutbyte och kulturbistånd med företrädare för kulturdepartementet, UD och Svenska Institutet. Jarmo Lindén, statssekreterare på Finlands undervisnings- och kulturministerium inspirerar genom att berätta om politiska visioner, strategier och resurser för internationellt kulturutbyte i vårt grannland.

Moderator är Henrik Selin, Sveriges kulturråd i Bryssel. Varmt välkommen!

Music Theatre Now på Scenkonstbiennalen

ITIs musikteaterkommitté och det tyska ITI-centret öppnar upp för ansökningar till Music Theatre Now. MTN är en världsomspännande tävling för skapare av musikteater och nyskrivna operor.

Vinnarna kommer att bjudas in till Jönköping i maj 2013 som en del av Scenkonst-biennalen, där de kommer att få presentera sina verk på dvd. Alla vinnare kommer också att medverka i en specialutformad workshop.

Juryen består av Brett Bailey, Sydafrika, Martin Bauer, Argentina, Beth Morrison, USA, Roland Quitt, Tyskland och Danny Yung, Hong Kong. Deadline för ansökan är den 25 juli 2012.

Läs mer om tävlingen och ansökningsförfarandet på: www.mtnow.iti-germany.de.

WPIC

Teaterunionen i samarbete med ITI Action Committee for Artist's Rights anordnar ett seminarium under WPIC (Women Playwrights International Conference).

Seminariet äger rum på Södra Teatern i Stockholm den 17 augusti klockan 10.00–12.00 med rubriken Women and Creating: Rights and Possibilities. Samtalet kommer att handla om kvinnors rättigheter världen över och möjligheterna för kvinnors skapande.

Medverkande i seminariet är Kerstin Grebäck, generalsekreterare för Kvinna till Kvinna, Agneta Pleijel, dramatiker och medlem i Svenska PEN samt Katarina Bergehed ansvarig för kvinnorättsfrågor på Svenska Amnesty. Moderator är Ann Mari Engel, generalsekreterare på Teaterunionen. Mer information om WPIC finns på: wpic.riksteatern.se.

METHODIKA

Mellan den 16 och 22 september är det dags för METHODIKA – festival for the theatre training methods. 2001 och 2003 anordnades festivalen i Stockholm i samarbete med Dramatiska Institutet.

Den sjätte upplagan av festivalen hålls på Cypern och inbjuder artister, pedagoger, regissörer och scenkonststudenter för att utforska olika metoder för scenkonstundervisning. Fyra grupper leds av Masaki Iwana (Japan), Oleg Liptsin (Ryssland), Peter Oskarson (Sverige), Alejandro González Puche (Colombia).

För mer information, se: www.methodikacyprus.org.

kedja i Tallinn

Den åttonde upplagan av kedja går av stapeln i Tallinn 18–20 september. kedja är en nordisk-baltisk plattform för samtida dans som arbetar för att sammanföra nordiska och baltiska dansaktiva, skapa fungerande nätverk och öka det konstnärliga utbytet mellan de nordiska, baltiska och europeiska länderna. Temat för dagarna är Dance Partnership och ger möjlighet att diskutera, nätverka och samarbeta om utvecklingen av samtida dans i Norden och Baltikum. För mer information och anmälan, se: www.kedja.net.

Ny lag i Turkiet hot mot yttrandefriheten

Den turkiska regeringen har antagit en lag som innebär att de har direkt kontroll över Stadsteatern i Istanbul. Ett råd, tillsatt av regeringen, kommer att bestämma över vilka pjäser som ska spelas och vilka skådespelare som ska vara med i dessa. Rådet har tillkommit efter att religiösa fundamentalister har efterlyst konservativ kultur och kritiserat de produktioner som spelats på Stadsteatern, Nationalteatern och fria teatrar runt om i Turkiet. Stadsteaterns chef och styrelse har avgått på grund av den nya lagen. Läs mer på: www.iti-artistsrights.iti-germany.de.

Scenkonstuttalande om Ungern

Situationen för yttrandefrihet och konstnärlig frihet i Ungern har försämrats väsentligt under den majoritetsstyrande Fidesz-regeringen. Vilket fick arbetsgivarorganisationen Svensk scenkonst att vid sin stämma i maj göra ett uttalande mot inskränkningarna. Bland annat står där att "i Ungern, en del av Europeiska Unionen, har flera chefer inom teatern, filmindustrin, universiteten och mediesektorn ersatts av personer som är lojala med den politiska ledningen..." Och att Svensk scenkonst "ser med stor oro på den pågående utvecklingen i Ungern. Den kan inte uppfattas som annat än ett hot mot den fria scenkonsten och därmed demokratin".

Opera på Skäret

Herrskap
och Tjänstefolk
30 juni
Lucia di Lammermoor
28 juli – 19 augusti

GUINAR BJÖRKMAN

Dalhalla

Malena Ernman
– en klassisk helafton
7 juli
Operagala, Wagners operor
Rhenguldet, Valkyrian, Siegfried, Ragnarrök, Lohengrin
och Tannhäuser.
11 augusti

Drottningholms Slottsteater

Orlando paladino
29 juli – 12 augusti
Peter Mattei
sjunger Mozart
4–8 augusti

StrömstadOperan

Herrskap och
Tjänstefolk
4–16 juli

Vattnäs konsertlada, Mora

Lucretia
13–28 juli
Operapicknick
29 juli

Berwaldhallen

Tristan och Isolde
24 augusti

Stockholms stadsteater/Parkteatern

Folkoperan Livetrailer
Vitabergsparken
21 augusti
Kungliga Operan
Vitabergsparken
25 augusti

GöteborgsOperan

I Capuleti
e i Montecchi
17–19 augusti

INGMAR JERNBERG

Vadstena-Akademien

Enrico di Borgogna
18 juli – 7 augusti
Silverringen
14–22 juli
Opera Nova
– makt, kärlek, remix
25 juli

Skånska Operan

Rigoletto
Bäckaskog Slott
7 juli – 16 augusti

HÅKAN RÖJDER

Ystadoperan

Rediviva &
Cavalleria
Rusticana
12–21 juli

Massor av opera i sommarsverige